

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
 ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β' — ΦΥΛΛΟ Ι (13) — ΑΘΗΝΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1921

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ:** Ὁ κύριος Νουμάς καὶ τὸ ζήτημα τὸ γενικόν.
ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ: Μέσα στὸ πάγκο—Στὴ φυλακὴ.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ: Ἴσχυιοι.
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ: Στὴ Φράουλα.
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ: Οἱ τρεῖς πού κοιμῶν-
 τουσάν.
Κ. Π.: Πολιοὶ καὶ Νέοι.
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ: Παραφωνίες.
ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Après la faute.
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: Ἀφιέρωμα.
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ: Πιστὴ Ρεβέκα.
 † **ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ:** Ἐξόριστος στὴ Σκόπελο—Ἀ-
 ποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἡμερολόγιό του.
ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: Οἱ λῦπες μου.
NICOLAUS LENAU: Παράκληση.
MORITZ HARTMANN: Πρελούντιο.
JEAN MORÉAS: Νυχτερινό.
EMILE DESPAX: Ultima.
GRAZIA DELEDDA: Σάρρα.
HELÈNE VACARESKO: Τ' ἀργιρὸ γιορντάνι.
 Γράμματα—Ἑλληνικὴ Φιλολογία—Περιοδικὰ—Σημειώ-
 ματα—Φιλιππηκὴ Συντροφιά.

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β' — ΦΥΛΛΟ Ι (13) — ΑΘΗΝΑ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1921

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΝΟΥΜΑΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ

Τὰ πράματα θαῤῥῶ κάπως γνωστά σήμερα στήν Ἀθήνα.

Βγήκε ἄρθρο δικό μου γιά τήν ὑπόθεση στό *Progrès d'Athènes*.

* Ἄλλο ἄρθρο ἔστειλα στήν *Πατρίδα*.

Στό *Νουμά* τόν ἴδιο ἀπαίτησα νά δημοσιεφθῇ μιᾶ δήλωση μικρή, μὰ παστρική.

Σ' ἕνα μεγάλες περιοδικό γλήγορα θά διοῦμε τὸ ἄρθρο ἐκεῖνο πού ὁ *Νουμάς* δὲν τόδελε, προτιμώντας τᾶρθρα ἐνὸς γελοίου Βαβαρέζου.

Τᾶρθρο μου ἀπτό θά διαδαστῇ τώρα σκολιασμένο, ξηγημένο ἀπὸ μένα, μ' ἔλα του τὰ ἱστορικά.

Κι ὥστόσο δὲ φτάνει.

Τόσο ἀνόσιο εἶναι τὸ φέρισμο τοῦ Ταγκόπουλου μαζὶ μου, τόσο σημαντικό ἀπὸ ἐποψῆ γενική, πού εἶναι ἠθικό μας χρέος νά χτυπηθῇ ἀλύπητα, τί λέω; νά χαστουκοχαστουκωθῇ.

Πρέπει ὅμως νά τὸ πῶ ἀμέσως.

Τὸν Ταγκόπουλο ἴσια μὲ τώρα, ὅ τι κι ἂ μοῦ λέγανε, ὅ τι κι ἂ μοῦ προφταίνανε, τὸν Ταγκόπουλο τὸν διαφέντεβα, τὸν προστάτεβα, τὸν Ταγκόπουλο δὲν τὸν ἀγαποῦσα μονάχα, τὸν τιμοῦσα κιόλας.

Λυποῦμαι, πονῶ μάλιστα πού τὸν κατάλαβα πιά.

* Ἐκεῖνος ὅμως κάτι δὲν κατάλαβε καὶ θά τοῦ κοστίσῃ.

Δὲν κατάλαβε — ὅπως κι ἄλλοτες ἄλλοι πολλοί — πὼς σὺ Παρίσι ἔχει μαγαζιά ὅπου κάθε μέρα πουλοῦνε χαρτί, πέννες καὶ μελάνι. Τυχαίνει νάγοράσω καὶ γώ· ἔτσι ἀποκρίνομαι στοὺς Ταγκόπουλους καὶ Συντροφιά. Ὁ Ταγκόπουλος στοχάστηκε ξεναντίας — χοντρή του ἀμαρτία καὶ τοῦτο — πὼς ὁ Ψυχάρης, ἔ, ὅ τι κι ἂν τοῦ κάμω, θά τὸ καταπιῇ. Ποιός, ὅπως εἶναι σήμερα τὰ περιστατικά, θά δεχτῇ καμιά διαμαρτύρησή του;

Ποιός, κύριε *Νουμά*;

Νά, ὅλος ὁ κόσμος, φτάνει νά μὴν πνίγηκε στήν Ἑλλάδα τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης. Διαμαρτύρηση δική μου παίρνει κι ὁ Πῶπ ἀκόμη.

Παίρνει καὶ ἡ *Μούσα*, πού εἶναι κάφκημα καὶ σωστό μου καμάρι, νά τήν παίρνη.

Διαμαρτύρηση τόντις ἀξίζει μιᾶ κωμική, μιᾶ κραγκιό-

ζικη ἀντιδήλωση πού βάζει ὁ κύριος *Νουμάς*, στὸν ἀριθμὸ του 739, κατόπι ἀπὸ τὴ δήλωσή μου.

*

**

Λοιπὸν εἶχα δώσει τοῦ *Νουμά* Τὰ δυὸ τριαντάφυλλα τοῦ *Χάρου*, ὅστερις ἀπὸ κάμποσα παρακάλια τοῦ Ταγκόπουλου.

Φυσικά, βγαίνανε κάθε φορά τὰ *Τριαντάφυλλα* μὲ τὴν ὑπογραφή μου.

* Ἀξάφνα, στὸ ἴδιο φύλλο, βλέπω καὶ τὴν ὑπογραφή ἐνὸς Σταϊνμέτζ πού βρίζει τὴ Γαλλία κι ἀνεβάζει στὰ οὐράνια τοὺς Μπολσεβίκους.

* Ἄς ἀφήσουμε τοὺς Μπολσεβίκους γιά τὴ στιγμή.

* Ἄς μὴν ποῦμε τίποτα καὶ γιά τὸ μούτσουλό μου τὸ ἴδιο, γιά τὰ αἰσθήματά μου τὰ πασίγνωστα, γιά τὴ θέση μου τὴν κοινωνική, μόνο καὶ μόνο ἀπὸ σέβας γιά τὰ δυὸ τὰ θύματά μου, γιά τοὺς δυὸ μου τοὺς μονάκριβους τοὺς γιούς, πού οἱ Γερμανοὶ μοῦ τοὺς σκοτώσανε, χρωστοῦσε ὁ Ταγκόπουλος τουλάχιστο νά προσμένη ὥσπου τελειώσουνε τὰ *Τριαντάφυλλά* μου, καὶ τότες πιά νά βρίζῃ ἀχαλίνωτα ὁ Σταϊνμέτζος του ὅποιους θέλει.

Παραπονέθηκα γλυκὰ σ' ἕνα φιλικὸ γράμμα πρὸς τὸν Ταγκόπουλο. Τοῦ ἐσώκλεισα κ' ἕνα δημόσιο γράμμα, ὅπου ἔδαξα τὰ πράματα στὴ θέση τους, ὅπου τάλεγα καὶ τᾶκοβα, ξηγώντας πὼς ἀφοῦ οἱ Γερμανοὶ μᾶς κάμανε χαλάσματα τὴ μισή μας τὴ Γαλλία, ἔρχονται καὶ μᾶς ἀναθεματίζουνε Σαυλόκους, ἀμα ὁ λόγος γιά νόμιμη ἀποζημίωση.

Τὸ ἄρθρο μου ἀπτό ΔΕΝ ΤΟ ΒΑΖΕΙ ὁ *Νουμάς*. ΒΑΖΕΙ ὅμως κατόπι ἄλλα τοῦ Βαβαρέζου του, μὲ τὴ σειρά.

*

**

Τάκουσατε;

* Ἀκούστε τώρα τί ΒΑΖΕΙ ὁ κύριος *Νουμάς* στήν ἀντιδήλωσή του.

Λυπᾶται, λέει, κατάκαρδα κιόλας, πού δὲ θέλησα νά παραδεχτῶ τὴν ξήγηση πού μοῦ ἔδωσε στὸν ἀρ. 754, σ. 279, 1 τοῦ Μάη 1921.

ΨΕΜΑΤΑ.

Δὲ μοῦ ἔδωσε τὴν παραμικρὴ τὴν ξήγηση. Ἄρρησα μάλιστα νά καταλάβω καὶ κανέναν στὸν κόσμο δὲν κατά-

λαβε πώς μου έδινε ξήγηση έμένα του Ψυχάρη, αφού δέν ΕΒΑΖΕ κανε τ'ονομά μου — αφού, ό άσυνείδητος, άφινε τόν κόσμο νά πιστέβη πώς ξακολουθώ νά γράφω σέ μιá φημερίδα, όπου βρίζεται ή Γαλλία κ' ή μνήμη τών παιδιών μου.

Και ή σοφιστική του, άριστούργημα.

Νά μ'ην ξεχνούμε αλήθεια πώς ξήγησε δέν του ζητούσα καμιά. Του ζητούσα νά βάλη τó άρθρο μου, δηλαδή νά μου δώσῃ και μένα τó δικαίωμα νά πώ εκείνα πού είχα νά πώ, αφού έδωσε του Βαβαρέζου του νά ξεφουρνίξῃ άρατα θέματα.

Και γιατί δέν έβαλε τ'άρθρο μου ;

* * *
Έδω καταντᾶ τó ζήτημα σπουδαίο — τραγικό.

Δέν τ'όβαλε, γιατί φοβήθηκε ! Δέν τ'όβαλε, από τρομάρα. Δέν τ'όβαλε από καρδιάς έλλειψη, από νεροούλιασμα κάθε του ένεργειας, από στρίψιμο κάθε κουράγιου, από νουλλάρισμα τῆς ψυχῆς.

Δέν τ'όβαλε, γιατί έπαψε νά είναι άντρας. Γιατί κατάντησε μηδενικό.

* *

Και ό μολσεβισμός του ;

Έλατε πιά νά σπάσουμε στα γέλια, έπειδή τόντις είναι νά γίνουμε κομμιάτα.

Ό κύριος Νουμάς, στην αντιδήλωσή του, φιλοτιμήθηκε νά μ'ας αναφέρῃ τó Σύνταγμα τó μολσεβικό — σ'όσε, Κύριε ! — μαζί με τ'άρθρα του 13 και 14.

Και τί λένε τ'άρθρα 13 και 14 ;

Μιλούνε, γράφει, για πραματική λεφτεριά συνείδησης και για πραματική λεφτεριά γνώμης.

Λοιπόν έτσι ;

Τους Μολσεβικούς προσμέναμε νά μ'ας τά διδάξουνε άφτά ;

Ό ίδιος ό Νουμάς παρατηρεῖ πώς άφτά του τά διδάξε, πριν από τους Μολσεβικούς, « ό ίδιος ό Ψυχάρης ».

Και τó συμπέρασμά του ;

Πώς « μιá και σέβεται κανείς κάτι, πρέπει νά τó εφάρμόξῃ. Κι άφτό έκανε κι ό « Νουμάς » δημοσιέδοντας τήν ανταπόκριση του Στάινμετζ » και μὴ δημοσιέδοντας τó άρθρο τó δικό μου. Πώς κιόλας τολμᾶ νά πῇ ό μαστροκατεργάρης πώς εφάρμοξε μιάν αρχή, δημοσιέδοντας τήν ανταπόκριση του Στάινμετζ, αφού εΐτανε πιά δημοσιεμένη, όταν του εστειλα τή δική μου, πού για τή δική μου σήμερα τó ζήτημα. Πρώτος λοιπόν άφτός έκαμε θρούβαλα τήν αρχή του. Ό άσυνείδητος. Ό ανελέφτερος. Κι ό σκλάβος. Τόντις Μολσεβικός, μά τó ναί.

* *

Γιατί τó κάτω κάτω ξαίρετε πού πέφτει ό μολσεβισμός του κι από πού έρχεται ;

Άπό τó φόβο, από τήν τρομάρα έρχεται, από τó ρούδι πού του πάει.

Τή θεωριά μαζί με τή μυρουδιά του μολσεβισμού του θέλετε νά τις μάθετε ;

Θά τις βρῆτε και τις δυό στα βρακκιά του τάνιδα.

* *

Ίδου όμως και τó χειρότερο.

Κατάλαβα στό τηλεφάτο μου τó ταξίδι πώς ό καθαφτό

δημοτικός τύπος για τó ουδέτερο του άρσενικού χαμερπής, είναι χαμερπί.

Πολι έκφράστικο.

Ποτέ του λοιπόν τó φέροισμο κανενός δέ μου φάνηκε πιό σιχαμένο, πιό χαμερπί παρά τó ακόλουθο του Ταγκόπουλου, πού θά σ'ας δηγηθώ τώρα.

Ό Νουμάς, πάντα στην αντιδήλωσή του, γράφει πώς δέ θά πάψῃ « νάναγνωρίζῃ τόν Ψυχάρη ως άρχηγό του, όπως δέν έπαψε νά θαμάξῃ κ' ένκς Όμηρος τó μνηνόντα Άχιλλέα του. »

Μπήκατε στό νόημα ; Εΐδατε τήν αναιδεια και τήν υποκρισία ;

Έκείνο πού είναι κίνημα τιμῆς, πού είναι κίνημα πατριωτισμού, τó νομίζει άμέσως πώς είναι κίνημα θυμού, ό ταλαίπωρος, ό άποσωμένος, ό άποτελειωμένος, ό Στάινμετσιασμένος, ό Μοναχομουτζουρωμένος, ό Βαβαρόλασπος, ό βρωμοδράκκωτος ό Ταγκόπουλος.

Δέν είναι άρχγες για νά τους λυπηθῆς κατάκαρδα — και πατόκορφα ;

* *

Σ'ας παρακαλώ τώρα νά διαβάσετε τó γράμμα πού σ'ας αντιγράφω έδω και πού τó πῆρα, και παρακαλώ νά σημειωθῇ, από έναν Έλβετό τῆς Γερμανικῆς τῆς Έλβετίας.

« Le 15 Juillet 1921

Monsieur le Professeur,

Quoique totalement inconnu de vous, je me permets de vous adresser ces quelques lignes.

Je suis professeur de français et de grec ancien dans un collège de la Suisse allemande. Je cultive également pour mon propre compte le grec moderne. Votre nom ne m'est donc pas inconnu.

Depuis des années je suis abonné au « Noumas ». Cette feuille me plaisait beaucoup, tant qu'elle se contentait d'être littéraire et d'être l'organe du mouvement en faveur de la langue vulgaire ou du « Psicharisme ». Mais depuis que M. Tangopoulos y affiche des opinions ultra socialistes, bolchévistes même, il me semble compromettre une noble cause. Aussi avec quelle satisfaction ai-je lu dans le dernier numéro du « Noumas » votre énergique déclaration contre les correspondances de M. Steinmetz, allemand et bolcheviste. C'est pour vous féliciter de cette belle leçon que vous venez de donner à M. Tangopoulos que je me permets de vous adresser ces quelques lignes. Que le directeur du « Noumas » capitule ou non, je suis sûr que votre déclaration portera ses fruits. Votre voix est trop autorisée pour qu'on n'en tienne pas compte.

Je vous remercie donc « pour l'amour du grec » d'avoir élevé la voix et vous présente, Monsieur le Professeur, mes bien respectueux hommages. »

* *

Νά σας λοιπόν τώρα κι άλλος μνηνόντας Άχιλλέα, τ'ά ίδια λέει άπραλλάχτα πού έλεγα, πού λέω και γώ.

Ίσως νά μὴ θυμώνῃ σάν και μένα. Μά για νά του φαίνεται θυμός ό δικός μου, θά πῇ πώς ό Ταγκόπουλος κατάντησε νά μὴ νιώθῃ πιά τίποτις άπ' ό τι γίνεται στόν κόσμο τόν ήθικό του ανθρώπου.

Όσα έγραψα, δέν τ'άγραφα γιατί θύμωσα. θύμωσα, γιατί αναγκάστηκα νά τά γράψω.

Θύμωσα, γιατί πονώ τήν Έλλάδα, γιατί τέτοια καμώματα είναι όλεθρος, είναι άφανισμός τῆς.

Θύμωσα, γιατί ό θυμός είναι ή δύναμη και τó δικαίωμα τῆς άρετῆς.

Θύμωσα, γιατί βρίσκω πώς ό δύστυχος, ό ταλαιπωρημένος, ό νεμτσοθερμεμένος ό Ταγκόπουλος δέ θυμώνει άρκετά.

Δέ θυμώνει άρκετά, γιατί φοβούμαι μήπως ό Νουμάς κατάντησε μπακάλης. Τά χρειάστηκε γιατί αναγκάστηκα νά τά γράψω με τά γερά μου, τά βέρα μου τά λόγια. Πώς άλλιώς νά ξηγηθῇ τó φέροισμό του ; Τό φαντάζεστε με τά σωστά σας, τó αντιληφθήκατε καλά καλά τί έκαμε ό Ταγκόπουλος ;

Έμένα, πού είμαι φίλος του παλιός, πιστός του φίλος, έμένα πού είμαι πρόμαχος τῆς Ίδέας, έμένα, παιδιά, πού είμαι δικός σας, πάει και με θυσιάζει ποιανού ; ένός ξένου, ένός Βαβαρέζου, ένός Νέμτσου, και τί Νέμτσου ; Ένός φαπλατᾶ, πού δέν έχει μήτε ταλέντο, μήτε ύφο, μήτε γλώσσα.

Πρέπει νά είναι τó κάμωμα του Ταγκόπουλου, άπαίσιο, για νά βρεθώ εγώ στην ανάγκη νά δηλώσω πώς πάδω κάθε σκέψη, κάθε συνεργασία μ' ένα Νουμά.

Έτσι ώστόσο είναι και νά πού φτάνουμε τώρα στό ζήτημα τó γενικό.

* *

Βέβαια πώς σήμερα μεταξί Έλλάδας και Γαλλίας υπάρχουνε παρανοήματα πού κανενός καρδιά δέν καταστρέφουνε όπως τή δική μου.

Είναι όμως περαστικά. Νά τó ξαίρουμε άφτό και νά τó λέμε δυνατά. Τό αίμα νερό δέ γίνεται. Ό Έλληνας πάντα θ'άγαπήσῃ τή Γαλλία κι ό Γάλλος τήν Έλλάδα.

Είναι και κάτι γενικές άρχγες πού άπαραίτητο νά μείνουνε άνάγγιχτες.

Κάθε πολίτης είναι υπέφτυνος για όσα γίνονται στην Πολιτεία. με τó νόημα τῆς λέξης τó θεϊο, τó πλατωνικό.

Έχει χρέος λοιπόν καθέννας νά βαστᾶ τήν παντιέρα του άψηλά, νά μὴν κρύβῃ τήν πεποίθησή του, νάχῃ θάρρος, νάχῃ άρετή — νά μὴν Ταγκοπουλιάξῃ.

— « Ψραῖα μ'ας τά ψέλνεις, του λόγου σου πού δέ ζῆς έδω, πού κάθεται ἡσυχά στα Παρίσια σου. »

Στα Παρίσια, παιδάκια μου λατρεμένα, έμαθα νάψηφώ κάθε άλλο από τή συνείδησή μου. Εΐτε φίλος εΐτε κ' έχτρός θά τ'άναγνωρίζῃ πώς πρόβαλα πάντα στό δημόσιο με τή γνώμη μου, ανεξάρτητος, χωρίς νά κοιτάξω πού είναι τó κέρδος μου. Σά νά τ'όκαμ πίτηδες μάλιστα, και σέ λόγους, σέ πράξη, γυρέθω ίσια ίσια κείνο πού μποροσε ζημία νά μου φέρῃ. Έτσι προκόβει ένα έθνος, με τó χαρακτήρα του καθενός.

Άν όμως θέλετε καλά και σώνει νά μου τó καταστρέψετε τó έθνος μου τ'άγαπημένο, τó ρωμαϊκό, τότες νά πά-

ρετε άμέσως τó δρόμο πού πῆρε ό Νουμάς, νά μ'ας κουβαλήσετε άκέρειους στην Έλλάδα τó γερμανισμό και τó μολσεβισμό.

Θά χρειάζόντανε ίσως σελίδες για νά ξηγήσουμε τί κακό μπορουνε νά σ'ας προξενήσουνε κι ό πρώτος κι ό δεύτερος. Εΐστε όμως έξυπνοι, πολί έξυπνοι άθρώποι και καταλαβαίνετε μ' ένα λόγο.

Πρέπει να γλυτώσουμε τήν Ίδέα, πού είναι ρωμαϊκό, ντίπ ρωμαϊκό πρᾶμα και χτήμα.

Ό Νουμάς, στην αντιδήλωσή του, σά νά λέῃ πώς θά πολεμήσῃ πάντα για τή δημοτική και για μένα.

Δέν τόν έχουμε τήν παραμικρή ανάγκη. Για τιμή μου θά τó περάσω, σά με χτυπήσῃ — κ' έτσι θά χτυπηθῇ ό ίδιος.

Ίδέα σημαίνει δρόμο ίσιο, τίμο δρόμο. Και παραστράτησε ό Νουμάς.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ...

Μέσα στό πάρκο άθόρυβα διαβαίνομε,
Και δυό σκιές πιστά μ'ας άκλουθάνε—
Βαθειά ή σιγή τριγύρω μας άπλώνεται
Κ' οι άπόκοσμοι σκοποί τῆς μ'ας μεθάνε.

Κι' αν κάπου μεθυσμένοι σταματήσωμε,
Κ' οι δυό σκιές στό πλάϊ μας θά σταθούνε,
Κι' αν σκύψωμε νά σμιξώμε τά χείλη μας,
Θά σκύψουνε κι' αυτές νά φιληθούνε.

Κρυφά μιλάμε λόγια, και σ' αντίφωνο
Κρυφά τά μεταλένε ως τά γροικάνε—
Μέσα στό πάρκο άθόρυβα διαβαίνομε,
Και δυό σκιές πιστά μ'ας άκλουθάνε.

Κ' εγώ παθώ, κοιτώντας τις, άγάπη μου,
Σκιές έμεϊς τών Ίσκιων νά γινούμε,
Γιατί δέν ξέρω, άλλοίμοно, αν μ'ας μέλλεται,
Έτσι ένωμένοι πάντα μας νά ζούμε !

ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ...

Μεσάνυχτα και ή πίκρα μου με τή βαθειά σιωπή
Τῆ σκοτεινιά πυκνώνουν—
Μά μόλις σ' αναλογιστώ, σά γνώριμοι σκοποί
Τό μουσικό τó κύμα τους ν' άπλώνουν.

Πυκνός ό άγέρας και βαρύς και ή στέγη ή χαμηλή
Τῆ μούχλα στα ως νά κλαίῃ—
Μά μόλις σ' αναλογιστώ, μιá μυρωδιά άπαλή
Σκορπιέται, ως ένα ρόδο ν' άναπνέῃ.

ΛΕΩΝ ΚΟΤΚΟΥΛΑΣ

ΙΣΚΙΟΙ

Κάτου από τὰ μάτια σου τὰ δυό,
Τὰ ματόκλαδά σου πῶς ἰσκιώνουν!
Μὲ ξαφνιάζουνε τὰ μάτια σου τὰ δυό,
Ποῦ χαμηλογλέφαρα σὲ ἰσκιώνουν.

Κι' ἀπ' τακρόχειλά σου ἀκόμα, νά,
Δυὸ γραμμῆς σὰν ἰσκιοὶ κατεβαίνουν·
Μοῦ γελᾶς· στὸ χαμογέλιο σου ὅμως, νά,
Χαραγμένοι δυὸ ἰσκιοὶ κατεβαίνουν.

Καὶ τὸ πιδό περὶεργο, ὦ μαλλιά!
Πῶς ἰσκιώνετε ἔτσι ξέφευγα, ὄλο
Τὸ λαμπρὸ τὸ μέτωπό της, ὦ μαλλιά!
Τὸ σκυμένο μέτωπό της ὄλο;

Μὲ ἰσκιούς τόσες δίπλα μου χαρές,
Μὲ ἰσκιούς εἶνε ἀπόψε μπερδεμένες,
Κάτι ἀόριστο μοῦ ἰσκιώνει τίς χαρές,
Κ' εἶνε οἱ σκέφες μου ὄλες μπερδεμένες...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΑΙΟΛΙΚΗ ΑΡΠΑ,"

ΣΤΗ ΦΡΑΟΥΛΑ

Ὡ φράουλα! δὲν εἶσαι ἐσὺ σὰ κάποια ξιπασμένα
Χυμόδεντρα, τὸ διάστημα ποῦ πᾶν νὰ καταπιούν.
Ποῦ ὄλο τὸν κήπο πνίγουνε μὲ τὰ πολλά, ὀρθωμένα
Κλαριά τους καὶ τῶν χαμηλῶν φυτῶν τὸ φῶς ροφοῦν.

Ἐσὺ λιτὴ κι ἀπέριττη στὸ χῶμα ποῦ σκαλώνεις,
Ρίζες μὲ κάθε νέο σου κλωνάρι ξεπετάς
Ἄπο παρτέρια ἀναμεισὶς ἀυθαίνεις καὶ φυτρώνεις
Καὶ πλαῖσιο μιᾶς λουλούδινης γίνεσαι ζωγραφιάς.

Ἔτσι στολίδι ἀτίμητο, σὲ εἶδα στὸ περιβόλι,
Κάποιο χειμῶνα ἀξέχαστον, πολὺ νοσταλγικό,
Κι ὅταν ἐγύρισε ἡ ἀνοιξη, ξάφνου κατάφορτη ὄλη,
Ἄπ' τὸν τριανταφυλλένιο σου, σὲ θαύμασα, καρπό.

Δίνεις στὰ μάτια τὴ χαρὰ καὶ τὴ δροσιὰ στὰ χεῖλη,
Τὴν εὐωδιὰ στὴν ὄσφρηση τὴν πιδό διακριτικὴ,
Καὶ κάτου ἀπὸ τὰ φύλλα σου τὸ καλοκαίρι οἱ γρύλλοι
Στήνουνε τὴν ὀρχήστρα τους περνώντας κι ἀπὸ 'κεῖ.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΟΥ ΚΟΙΜΩΝΤΟΥΣΑΝ

Στὴν ἄκρη τοῦ χαντακιοῦ μιὰ σειρά παπαροῦνες σὰ
βαλμένες ἐπιτοδοτὸ στὴ γραμμὴ, κουνιόνταν ἐλαφρὰ ἀπ' τὸ
δροσερὸ ἀεράκι ποῦ ἐρχόταν. Ἡ χλόη ἀπλωνόταν παντοῦ,
γύρο, καὶ πιδό μεγάλη ἐπρόβαλε ἀπ' τὸ μακρὸ ἄδαθο χαν-
τάκι, ποῦ χόριζε τὸ δρόμο καὶ ὄπου στὴν ἄκρη τοῦ ὑπὴρ-
χαν οἱ παπαροῦνες. Τὸ χαμόγελο ἐδῶ καὶ κεῖ φαινότανε
μέσα στὴ χλόη νάσπριζει, καὶ μαζί διάφορα λουλούδια πο-
λύχρωμα σκορπιστά, στολιζάνε τὴν πράσινη χλόη. Καὶ
στὰ πόδια τοῦ τοίχου μιᾶς μεγάλης μάντρας, ἡ τοικουνίδα
θρεμμένη, θριομένη, καὶ ψηλότερη ἀκόμα καὶ ἀπ' τίς
ἀγραγκινάρες, ποῦ κοντὰ της εἶτανε, βρισκόταν πυκνὴ.

Ὅρνιθες γύριζαν πολλές, στὴ χλόη, κοντὰ σ' ἕνα σπι-
ρουνάτο πετεινὸ, ἐνῶ τίς ἀγραγκινάρες, στὴ χέρσα μεριά,
ἄλλος πετεινὸς κοκκινόμαυρος αὐτὸς, μάταια φώναζε τίς
ὄρνιθες νὰ τὸν πλησιάσουν κάνοντας ὅτι βρῖσκει κάτι φα-
γώσιμο..

Ὁ ἥλιος, ψηλὰ λαμπρὸς σὲ καθαρὸ κυανὸ οὐρανό,
φώτιζε, ἐρριχνε τὴ ματιὰ του κάτω, σὰν πατέρας φιλό-
στοργος κοιτάζοντας τὴ γῆ..

Ἄπο ἕνα δρομάκι κομμένο μέσ' στὴν πράσινη ἔκταση,
ἕνας ἄνθρωπος φάνηκε νᾶρχεται σιγὰ βαδίζοντας, μὲ παλιὰ
ρούχα κι ἀνοιχτὸ λαϊμό. Ὅταν ἐφθάσε στὸ μέρος, ποῦ ἡ

χλόη πιδό πυκνὴ ἀπλωνόταν, καὶ τὸ χαμόγελο πιδό δυνατὰ
ἄφινε τὴ μυρουδιά του στὸ δροσερὸ ἀεράκι, ποῦ περνοῦσε,
στάθηκε τὴν εἶδε, ἀνέπνευσε τὴ μυρουδιά τοῦ χαμόγελο,
καὶ πῆγε καὶ ξαπλώθηκε στὴ χλόη.

— Ἄ, ὦραία, εἶνε δῶ! εἶπε, κέβγαλε μιὰ ἐφημερίδα,
καὶ ξαπλωμένος ἄρχισε νὰ διαβάζει.

Δὲν πέρασε ὅμως, καὶ πολὺ, καὶ ἡ ἐφημερίδα ἔφυγε
ἀπ' τὰ χεῖρα του κέπεσε δίπλα του. Αὐτὸς οὔτε ἄπλωσε
νὰ τὴν πάρει. Ἄλλ' ἡ ἐφημερίδα σηκώθηκε μόνη της καὶ
σὰν παιδί ποῦ δραπετεύει, φεύγει κρυφὰ ἀπὸ κοντὰ ἀπ'
τὴν κοιμισμένη μάνα του, ἔφυγε, πέρασε τὸ δρομάκι,
κέφθασε τίς ἀγραγκιναριές. Καὶ κεῖ στάθηκε.

Ἄλλος ἄνθρωπος παρουσιάστηκε μὲ ψάθινο καπέλο
αὐτὸς, καὶ λινο πανταλόνι βρώμικο, καὶ ἄμα ἦρθε κεῖ κοντὰ
στὴν ἔκταση τῆς παχῆς χλόης, πῆγε καὶ ξαπλώθηκε κι-
αὐτὸς, γυρίζοντας τὸ κεφάλι πρὸς τὸ μέρος ποῦ εἶταν οἱ
παπαροῦνες στὴ γραμμὴ.

— Ἄ, ἐδῶ εἶνε θάμμα! εἶπε. Κέμεινε ἀκίνητος.

Ὁ πετεινὸς ὁ σπιρουνάτος μὲ τίς ὄρνιθες τρώγανε λαί-
μαργα τὴ χλόη. Καὶ πέρα, στὴ χέρσα μεριά, ὁ ἄλλος ὁ
κοκκινόμαυρος ξακολουθοῦσε νὰ φωνάζει, κάθε τόσο, γιὰ
νὰ δώσει τὸ ἀνύπαρχτο φαγώσιμο στὴν ὄρνιθα ποῦ θά

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ = = = = =
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ = = = = =

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΓΙΑ ἘΝΑ ΧΡΟΝΟ ΔΡΧ. 10.—
» » ἘΞΗ ΜΗΝΕΣ » 5.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΕΙΤΑ 75.

Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἀνάλογα ἀφοῦ ὑπολογιστεῖ καὶ
τὸ γραμματόσημο.

γελιότανε νὰ πάει.

Δὲν πέρασε καὶ πολὺ, κ' ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος φάνηκε,
μ' ἕνα στρατιωτικὸ σακκί στοὺς ὄμους. Πῆγε κοντὰ ἐκεῖ,
εἶδε τὴ χλόη, τὸ μέρος ποῦ μοσκοβολοῦσε, καὶ ξαπλώθηκε
κιατὸς.

— Ἐδῶ εἶνε ὁ παράδεισος! εἶπε.

Ὁ ἥλιος ἀπὸ ψηλὰ τοὺς θέρμανε, καὶ ὁ ἀέρας ποῦ
φουσοῦσε δυνατώτερος, τοὺς δροσίζε.

Κιατὸι κοιμώνταν, κοιμώνταν βαθυά..

Μιὰ ὄρνιθα εἶχε φύγει ἀπ' τὸ σπιρουνάτο πετεινὸ, καὶ
πῆγε πρὸς τὸ μέρος τοῦ κοκκινόμαυρου. Αὐτὸς ἄρχισε νὰ
τὴ φωνάζει πιδό βιαστικά καὶ σὰ νᾶχε στὸ ράμφος του
κάτι ποῦ τᾶφινε κάτω στὴ γῆ, γιὰ νὰ τὸ πάρει ἡ ὄρνιθα.
Καὶ αὐτὴ πλησίασε μὲ κάποιο δισταγμὸ ὅμως. Ὁ κοκκι-
νόμαυρος τὴν ὑποδέχθηκε κατεβάζοντας τὴ μιὰ του φτε-
ρούγα κάτω, ἴσαμε τὸ χῶμα, ἔπως εὐγενῆς κύριος βγάζει
τὸ καπέλο του σὲ νέα κυρία.. Ἄλλ' ἡ ὄρνιθα, πιδό φρόνιμη
ἀπ' τίς κυρίες, πῆρε δρόμο..

Ἄλλη ὄρνιθα ἔφυγε ἀπ' τὸ χαρέμι τοῦ σπιρουνάτου,
πέρασε ἀπ' τὰ πόδια τοῦ ἑνὸς ποῦ κοιμῶταν, καὶ πλησίασε
στον κοκκινόμαυρο πετεινὸ. Αὐτὸς ὅμως, τότε, δὲ φώναζε,
δὲν προσκαλοῦσε, ἀλλὰ κρυμμένος πίσω ἀπ' τίς ἀγραγκι-
νάρες παραμόνευε σὰ ληστής. Καὶ ὄρμησε μὲ μιᾶς.. Ἡ
ὄρνιθα ὄδαλε στὰ πόδια, κιατὸς πίσω μὲ τὸ λαϊμό τε-
νωμένο, ἔτρεχε νὰ τὴ φτάσει. Καὶ τὴν ἔφτανε. Ἄλλὰ νὰ
ὁ σπιρουνάτος, ποῦ ὅσο καὶ ἂν τὸν ἐμποδίζαν τὰ σπιρούνια
τοῦ, βρέθηκε ἐμπρός. Καὶ ἡ μονομαχία ἄρχισε.. Πηδοῦ-
σαν, ἀποφεύγανε σκύδοντας τὸ χτύπημα τοῦ ποδιοῦ, καὶ
ἀφίνοντας τὸν ἀντίπαλό τους νὰ περάσει ἀπ' τὴν ἄλλη με-
ριά. Προσποιοῦνταν ὅτι κάτι τοιμπούσανε γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦνε
ἐξαιρέτως. Ἄλλοτε πάλι ὑψώνονταν ἡ πηδοῦσαν ταυτόχρονα,
καὶ χτυπιόντουσαν δυνατὰ τότε. Σὲ μιὰ τέτοια σύγκρουση
ὁ κοκκινόμαυρος τινάχτηκε κάτω. Ἄλλὰ γρήγορα σηκώ-
θηκε καὶ ὄρμησε..

Οἱ ὄρνιθες, ποῦ στεκότουσαν μακρυὰ ἀπ' τὸν ἀγῶνα,
τοὺς πλησίασαν τώρα, καὶ σὰ νὰ θέλανε νὰ τοὺς ρωτή-
σουνε, γιὰτὶ μαλώνουσε, γιὰτὶ τρώγονται ἔτσι. Κεῖνη τὴ
στιγμὴ ὅμως, ἕνα κοπάδι σκυλιὰ, τὰ περισσότερα μὲ τὴ
γλώσσα ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ στόμα τους νὰ κρέμεται, πέρασαν
γρήγορα, σὰν ἵππικὸ ποῦ καλπάζει γιὰ μάχη.

Οἱ πετεινοί, οἱ ὄρνιθες διαλύθηκαν.

Ὁ κοκκινόμαυρος ποῦ βρέθηκε πάλι, στὴ χέρσα μεριά,
ἐλάλησε. Ὁ σπιρουνάτος ἀπάντησε. Πάλι ἔκανε νὰ λαλή-
σει ὁ κοκκινόμαυρος, ἀλλὰ τρόμαξε καὶ πήδησε ἀφίνοντας
τὸ κράξιμο. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε φύγει ἀπ' τὴν ἀγραγκι-
νάρα, κ' εἶχε πέσει πάνω του..

Ἄπο πέρα καὶ ἀπ' τὸ δρομάκι τὸ κομμένο στὴν πρά-
σινη ἔκταση, μιὰ γαϊδούρα κ' ἕνα γαϊδουράκι φάνηκαν νὰ
ἐρχονται. Βαδίζανε σιγὰ χωρὶς νὰ πατοῦν τὴ χλόη, σὰν
καλὴ κυρία μὲ τὴν κόρη της, ποῦ βγαίνουν περίπατο. Πέ-
ρασαν ἔτσι βαδίζοντας, ἀπ' τὸ μέρος ποῦ κοιμόντουσαν οἱ
τρεῖς, χωρὶς νὰ σταθοῦνε στὴν παχῆ χλόη. Ἄπ' ἔξω ὅμως
ἀπ' τὴν πόρτα τῆς μάντρας, ποῦ εἶταν ἀχυρα πεσμένα, στά-
θηκαν καὶ ἀρχίσανε νὰ τὰ τρῶνε μὲ γυρισμένα τὰ ὀπίσθια
στὴν πόρτα τῆς μάντρας..

Ἐξαιρέτως ἡ πόρτα ἀνοίξε κ' ἕνα παιδί μικρὸ μ' ἕνα
σκυλάκι βγήκαν καὶ ὄρμησαν μὲ φωνὲς ἐπάνω τους. Τὰ
γαϊδούρια χωρὶς νὰ γυρίσουνε νὰ δοῦν τί εἶταν, πήραν
δρόμο. Ἄλλὰ ὅταν ἀπομακρύνθηκαν ἀρκετὰ, καὶ ἐνοι-
ωσαν ὅτι δὲν τὰ κυνηγοῦσαν, στάθηκαν καὶ στράφηκε ἡ
μάνα καὶ κοίταξε πίσω. Καὶ μὲ μιᾶς τότε, ποῦ εἶδε τὸ παιδί
καὶ τὸ σκυλάκι, γυρίζει καὶ ὄρμησεν ἄνω τους μὲ ταῦτιά
πίσω ριχμένα. Τὸ παιδί καὶ τὸ σκυλάκι ὄδαλαν τώρα στὰ
πόδια κιατὰ καὶ μπήκανε στὴ μάντρα, κλείνοντας τὴν
πόρτα δυνατὰ.

Ἡ γαϊδάρια ἔμεινε, γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴν
πόρτα σὲ μικρὴ ἀπόσταση, κοιτάζοντας τὴν μὲ ταῦτιά τε-
νωμένα τώρα. Ὑστερα γύρισε πίσω, ἔτρεξε στὸ παιδί της
τὸ μαλλιαρό, ποῦ στεκόταν κέβλεπε ἀπὸ μακρυὰ τὰ κατορ-
θώματα τῆς μάνας του, καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ παίξει νὰ τὸ
φιλεῖ, ἀνοίγοντας τὴ στοματάρια της καὶ βάζοντας μέσα
τὸ μισὸ τοῦ λαϊμοῦ. Καὶ μετὰ, εὐχαριστημένοι καὶ οἱ δυό,
πήραν πάλι, τὸ δρόμο τους.

Ὁ κοκκινόμαυρος πετεινὸς πάλι φώναζε τίς ὄρνιθες,
πηγαίνοντας τώρα, γύρο, ἀλλὰ καὶ μακρυὰ, ἀπ' τὸ χαρέμι
τοῦ σπιρουνάτου. Κλωσοπούλια εἶχανε βγεῖ ἀπ' τὴ μάν-
τρα καὶ γύριζαν τοιμπούοντας τὰ χόρτα ἔξω ἀπ' τὴν
πόρτα της.

Ἄλλὰ ξαφνικά, μιὰ σκυὰ ἔγινε κάτω, οἱ πετεινοὶ φώ-
ναξαν, οἱ ὄρνιθες φεύγανε φοβισμένες, κ' ἕνα γεράκι ὑψώ-
θηκε ἔπειτα χτυπώντας ἀργὰ τίς φτερούγες του καὶ κρα-
τώντας, ἕνα κλωσοπούλο..

Ὁ ἕνας ἄνθρωπος ξύπνησε καὶ κάθισε κοιτάζοντας
τοὺς δυὸ ἄλλους ποῦ κοιμόντουσαν. Ἄλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι
δυὸ κιατὸι ξύπνησαν καὶ κάθισαν. Κοιταχτήκανε.

— Ὑπνο ποῦ τὸν πήραμε, ἔ; εἶπε ὁ ἕνας.

— Ναι, εἶπε ὁ ἄλλος, ὦραία κίωραία!

— Παράδεισος σωστός! εἶπε ὁ τρίτος. Κέβλεπα πῶς
ἔτρωγα ἕνα ὦρατο φαί, σπάνιο φαί!.. ψητό!

— Βρέ! ἔκανε ὁ δεύτερος, κέγῶ τὸ ἴδιο ἔβλεπα!

— Ἐγώ, εἶπε ὁ πρῶτος, εἶδα ἕνα παράξενο ὄνειρο!

Ἐβλεπα πῶς κοιμόμουνα ἐδῶ! Τὸ ἔβλεπα!. Καὶ σὰς
ἔβλεπα.. Καὶ πέρασαν, λέει, γαϊδούρια, γαϊδούρια πολλὰ
ἀπὸ κοντὰ μας! Κιακούω ἕνα νὰ λέει, νὰ μιλᾷ σὰν ἄν-
θρωπος, καὶ νὰ λέει, δείχνοντας ἐμᾶς, στάλλα!

— Γιὰ κοιτᾶτε τρεῖς γαϊδάρους ποῦ κοιμούνται!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

Ο κ. Σπύρος Μελάς, τὸν ὁποῖον ἐκτιμοῦμε ὅσο πολὺ ὀλίγους νεοέλληνας, εἶχε πρὸ καιροῦ χαρακτηρίσει τοὺς νέους ὡς ὑπὲρ τὸ δέον κριτικούς καὶ ἐλάχιστα δημιουργικούς, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς παλαιούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κατὰ τὸν κ. Μελά καὶ αὐτοὶ κριτικοὶ ἀλλ' ὅμως, πρὸ παντὸς παρήγαγαν, ἐδημιούργησαν ἔργα. Στὸν κ. Μελά ἀπαντήσαμε τότε καὶ εἶναι περιττὸ νὰ ἐπαναλάβουμε σήμερα γιὰ τὴν παραπάνω γιὰ τοὺς νέους ἰδέα του μᾶς ἐφάνη σφαλερή.

Ἄλλὰ φαίνεται ὅτι ἡμᾶς τοὺς νέους δὲν μᾶς χαρακτηρίζει ἢ κριτικομανία μόνον. Αὐτὸ τοῦλάχιστον φρονεῖ ὁ κ. Ξενόπουλος ὁ ὁποῖός κατεδέχθη τελευταίως ν' ἀσχοληθῆ με τοὺς νέους, με τοὺς «περιφήμους» ὅπως εἰρωνικά μᾶς ἀποκαλεῖ (εἶναι εἰρων ὁ κ. Ξενόπουλος) νέους. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Κόκκινου βράχου» βρίσκει ὅτι «ὁ πόθος τῆς ἀναδείξεως ὠθεῖ τοὺς νέους πρὸς παράδοξα καὶ παρακινδυνευμένα». Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη κατηγορία πού μᾶς προσάπτει. Παράδοξα καὶ παρακινδυνευμένα! Ὁ κ. Ξενόπουλος ὁ ὁποῖος διάβασε ὅπως λέγει στὰ νειάτα του, Σπένσερ, δὲν ἀγνοεῖ θέβαια τὴν λεγόμενη θεωρία τῆς ἐξελιξέως. Ἄν προτοῦ μᾶς κατηγορήσει τὴν ἐλάμβανε ὑπ' ὄψιν του θὰ ἔδλεπε ἔτι «τὰ παράδοξα καὶ τὰ παρακινδυνευμένα» τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνώμην του μᾶς χαρακτηρίζουν, δὲν εἶναι παρὰ ἐκδηλώσεις ἐνὸς φαινομένου, ἢ μᾶλλον ἐνὸς νόμου, τοῦ νόμου τῆς ἐξελιξέως, εἰς τὸν ὁποῖον μοιραία καὶ ἡ φιλολογία, καὶ οἱ φιλολογικὲς γενεές, καὶ ἡμεῖς συνεπῶς οἱ νέοι, ὑποκείμεθα ὅπως καὶ κάθε τί στὸν κόσμον. Σεῖς κ. Ξενόπουλε, ὅπως καὶ οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς παλαιούς ἀνήκετε σ' ὠρισμένην περίοδο τῆς ἐξελιξέως τῆς νεολογικῆς λογοτεχνίας, ἡμεῖς σ' ἄλλην. Σεῖς ἀντιπροσωπεύετε μιὰν ἐποχὴν, ἡμεῖς μιὰν ἄλλην. Δὲν μᾶς ἐννοεῖτε, ὄχι γιὰ τὴν δὲ θέλετε, ἀλλὰ γιὰ τὴν δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς ἐννοήσετε. Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι λόγια καὶ μόνον λόγια, λόγια μάταια καὶ βαρετά. Ὁ κ. Ξενόπουλος, τὸν ὁποῖον διασκεδάζει (καὶ εἶναι καὶ αὐτὸ) ὅπως γράφει τὸ θέαμα τῆς νευρικής, τῆς παραζαλισμένης μας τρεχάλας πρὸς τὰ νέα καὶ τὰ παράδοξα, μᾶς κατηγορεῖ ὅτι κάνομε συλλόγους, ἐκδίδουμε περιοδικὰ καὶ μανιφέστα γιὰ νὰ χτυπήσουμε τοὺς παλαιούς, καὶ τὸ χειρότερον ἀπ' ὅλα ὅτι διαιρούμεθα σὲ σχολές, ἐνῶ οἱ παλαιοί, ὁ κ. Ξενόπουλος τοῦλάχιστον, δὲν ὑπετάχθη ποτὲ σὲ καμμιά σχολή. Θεέ μου τί ἀνακρίβεις! Μὰ πού τὰ εἶδατε ὅλα αὐτὰ κ. Ξενόπουλε;

Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀηδειασμένοι κάποτε ἀπὸ τὴν ἐπιθεωρησεογραφίαν συνεπήξαμεν σύλλογο γιὰ νὰ «μαξιλαρώσωμε» (ὥραϊο θεατρικὸν ἔθιμο, γιὰ τὴν πέθανος καὶ σὺ ὅπως τόσα ὥραϊα πράγματα!) ὠρισμένους «παλαιούς», ἀλλ' ἀπὸ τότε περᾶσαν τόσα χρόνια, καὶ εἶναι γνωστὸ ὅτι γίνεται ἀνεκτικώτερος ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μανιφέστα, καὶ τὰ περιοδικὰ, καὶ ὅλα τ' ἄλλα τρομερὰ πράγματα πού μᾶς ἀπεδίδει ὁ κ. Ξ. ἡμεῖς τοῦλάχιστον οἱ νέοι, ἀγνοοῦμε τὴν ὑπαρξή των.

Καὶ ἔρχομαι τώρα στὸ ζήτημα τῶν σχολῶν. Ἡ διαίρεσις μᾶς σὲ σχολές εἶναι κατὰ τὸν δὲν μπόρει κατ' οὐδένα

λόγον νὰ τὸ ἀνεχθῆ ὁ κ. Ξενόπουλος. Καὶ γιὰ τὴν διότι ἢ σχολή, ἔχει κάποτε τὰ καλὰ τῆς, τὰ κακὰ ὅμως πάντοτε ὑπερτεροῦν, καὶ 2ον διότι ὁ Σπένσερ εἰς τὴν «Κοινωνικὴν του Ἐπιστήμην» πού ἔτυχε νέος νὰ τὴν διαβάσει ὁ κ. Ξενόπουλος, καταδικάζει τὴν σχολῆν. Ἄνεξαρτήτως τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ κακοῦ τῆς συμπήξεως τῶν καλλιτεχνῶν σὲ σχολές καὶ τοῦ μοιραίου ἢ ὄχι τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, δὲν μᾶς λέγει πού διέκρινε τὴν διαίρεσιν τῶν νέων σὲ σχολές ὁ κ. Ξενόπουλος; Μήπως σὲ κάποιον ἄρθρον δημοσιευμένο στὸ περιοδικὸ «Ὁ Πυρσὸς» ὅπου ὅλως ἀθαιρέτως διηροῦντο οἱ ποιηταὶ τῆς γενεᾶς μᾶς σὲ νεοκλασσικούς καὶ νεορωμαντικούς, ἢ σὲ κάποιον ἄλλον διαφόρων περιοδικῶν, ὅπου ἐν ὀνόματι ὠρισμένων αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων, καταδικάζοντο ἄλλαι ἐντελῶς ἀντίθετοι; Ἄλλ' εἶναι ἀρκετὸ τὸ γεγονός τοῦτο διὰ νὰ διαπιστωθῆ ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνου ἢ ὑπαρξίς «σχολῶν»; Ἐμεῖς τοῦλάχιστον δὲν τὸ πιστεύομε.

Διαφορὰ «τάσεων» χαρακτηρίζει βέβαια καὶ τοὺς σημερινούς νέους, ὅπως καὶ ὅλους τοὺς λογοτέχνους ὅλων τῶν ἐποχῶν. Τίς τάσεις αὐτῆς ὁ κ. Ξενόπουλος τίς ἀποκαλεῖ «προλήψεις». Δικαίωμα του νὰ τίς χαρακτηρίσῃ ὅπως θέλει. Οἱ τάσεις αὐτῆς, οἱ ὁποῖες ὅσον ἰσχυρὰ καὶ ἂν φαίνονται ριζωμέναι ἐντός μας, ὑφίστανται ἐν τούτοις καθημερινῆς μεταβολῆς, εἶναι ἐνδεικτικῆς τῆς ἐποχῆς μᾶς, μιᾶς ἐποχῆς κατ' ἐξοχὴν μεταβατικῆς. Τάσεις ἀσταθεῖς οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμεύσουν ὡς γνώμωνες κατατάξεως τῶν νέων σὲ σχολές μετὰ ὠρισμένες αἰσθητικὲς ἀρχές, καὶ ἀναλλοίωτα γνωρίσματα.

Τὰ φιλολογικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς μᾶς εἶναι τόσον πολλὰ καὶ τόσον ἰσχυρὰ, τόσα δὲ ἐξ ἄλλου εἶναι καὶ τὰ γενικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα μὲ ὅμοια καταθλιπτικότητα πιέζουν τοὺς νέους, ὥστε ἢ «ἐφεκτικότης» καὶ ὁ «μεταωρισμός» γιὰ μιὰ χρονικὴ τοῦλάχιστον περίοδο, καὶ ὄχι ἢ «σχολικὴ ἀποστέωσις» ἐπιβάλλονται περισσότερο ἀπὸ ποτὲ στὸς σημερινούς νέους. Ἄς μὴν ἀνησυχῆ λοιπὸν ὁ κ. Ξενόπουλος.

Ὅσον ἀφορᾷ τέλος ὠρισμένες αἰσθητικὲς ἀρχές τίς ὁποῖες ἀνέπτυξα σὲ κάποιον μου κριτικὸν ἄρθρον, ἄς μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ σεβαστὸς μου κ. Ξενόπουλος, νὰ τοῦ ἀπαντήσω ὅτι δὲν εἶναι «αἰσθητικαὶ λεπτομέρειαι ἀναγόμεναι εἰς γενικὰ κριτήρια τῆς ποιήσεως ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων καταδικάζονται οἱ μεγαλείτεροι ποιηταὶ» ἀλλ' ὀλόκληρη—καὶ ἄς φαίνεται τοῦτο τολμηρὸν—αἰσθητικὴ τῆς ποιήσεως. Ἄλλὰ περὶ αὐτοῦ σὲ ἄλλο μου ἄρθρον.

Κ. Π.

— ERRATA —

Φύλλο 11 — σελὶς 169 — ὁ τέταρτος στίχος τῆς β' στήλης :

στὴν νύχτα ἢ μοῖρα μου γιὰ πάντα ἄς μὴ καταχωριάσῃ!
νὰ διαβαστεῖ :

στὴν νύχτα ἢ μοῖρα μου γιὰ πάντα ἄς μὴ καταχωριάσῃ!

ΠΑΡΑΦΩΝΙΕΣ

VI

Θέλω νὰ μοιάσῃ ἢ ἀγάπη μᾶς μακάρια μεσημέρια,
πού στάζουν ἄφατη εὐλογία ἔστων ἄβρωστον τὰ μάτια
νὰ μοιάσῃ ἀνάβρωσι ἡσυχῆ, πού, δίνοντας τὰ χέρια,
σὲ ἀπάνεμα, προσηλιακὰ νὰ βγοῦμε μονοπάτια...

Νὰ βγοῦμε ἐκεῖ πού οὐδὲ λαλιά, οὐδὲ πάτημα σαλεύει,
ἔτις ἡσυχίαις τίς πληχτικῆς, πού ἢ βλάστησι μυρίζει:
πένθημα ἔτ' ἄτονα νερὰ λιγοστὸ φῶς χορεύει
ἀπὸ ἕναν ἥλιο σκοτωμένο, πού ἔτῃν πάχνη ἀσπρίζει.

Θέλω,—ὅπως τ' ἄβρωστο παιδί ἔστων πυρετὸ τοῦ πιάνει,
μὲ δυὸ χεράκια ἀναιμικά, ἀπ' τὸν ἔδρω μουσκεμμένα,
τὰ μητρικὰ ἀχνὰ δάχτυλα, καὶ ἀμίλητο, τὰ βάνει,
ἔτ' ὁ μέτωπό του, ἔτ' ἄ μαλλιά, πιδὸ δῶ, πιδὸ κεῖ, ὀλοένα,—

ἔτσι ἢ ψυχὴ μου, φρίσσοντας ἀπὸ γλυκειὰν δόνην,
μὲς ἐστὼν ματιῶν σου νὰ μεθᾷ τὰ χάρδια, ναρκωμένη,
καὶ ναῦρω (ὦ! τάξε μου!) τὴν θεία τῶν στοχασμῶν εἰρήνην,
πού τὴν ζητοῦν σὲ μιὰ βαθεῖα ἀγκαλιὰν οἱ ἐρωτημένοι.

VII

Στὴ δύση, (κάτω ἀπ' τ' ἄφωνα τὰ ξέφωτα πού σβήνει),
τὸ νεροῦδὸ τὸ πράσινο τοῦ πεύκου ὅλο θαμπώνει:
καὶ τοὺς λιγόθυμους σπασμούς, ἔστων στεναγμὸ τοῦ ἀφήνει,
μᾶς ἠδονῆς θανατερῆς, τὸ ἐρωτικὸν τραγῶνι.

Ἡ φλόαρη ὀρχήστρα βάλς τρελλὸ χτυπάει ἀπ' τὴν πλατεῖαν
τὰ δέντρα τὰ καχεχτικά, ἔστων πάρκου ὀρθὰ τὴν μέσην,
τὴν σαστισμένην τους θωριά, τὴν τραγικὰ καὶ ἀστεία,
ζητῶν νὰ κρύψουν, πού ἄπαντα νὰ τὴν κυττάω μ' ἄρέσει.

Μὴ τὸ ζητᾶτε, ὦ ἀκριθὴ, ῥωμαντικὰ κυρία!
Σωπαίνει ἢ θλίψι μου, γιὰ τὴν μάταιον νὰ μιλήσῃ
πού τ' ὄφελος τὴν πληχτικὰ νὰ ξαναπῶ ἱστορία;
ὁ στοχασμὸς μὲ μιὰ σοφὴ σιωπὴν μ' ἔχει πλουτίσει.

Κ' ἢ κρύα σελήνη τῆς ἀνίας φορεῖ τὴν προσωπίδα:
ὅλα εἶναι πληγῆ: ὦ, τὸ θερμὸ μου ἀκουστε παρακάλλι:
—μιὰ προσωπίδα εἶν' ἢ ζωὴ,—καὶ ὁ πόνοσ,—καὶ ἢ ἐλπίδα:
τὸν ὕπνον δόστε μου, ὦ! μετὰ τῶν χειλιῶν σας τὴν χλωράλη!

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

"APRÈS LA FAUTE,"

Ἡ νύχτα φέρνει τίς σκιὰς στὴν κάμαρά μου. Ἄκόμα
Μοῦ μένει ἀπὸ τὰ χεῖλιά σου ζεστὸ καὶ ὀδρὸ τὸ στόμα
Καὶ σὰν τὴν σάρκα σου λευκὴ καὶ ἠδονικὴ ἢ ὀδύνη
Μοῦ φαίνεται ὡς τὴν κάτασπρη νὰ παραδέρνει κλίγη.

Μὲ τρώει σὰν κάποια δδυνηρὴ καὶ ἀρρωστημένη ἀνία,
Σὰ νὰ πεθαίνει μέσα μου μιὰ πίστη, ὄρμη, λατρεία
Καὶ τὰ νύχτα, πού σου στέλνισα τὴ ζώνη, σκόρπια κάτω
Μοῦ φέρνουν τὴν ἀποθυμὰ μανοῦ γλυκοῦ θανάτου.

Μιὰ τέτοια νύχτα ἐρωτικὴ μ' ὀλόγιομο φεγγάρι
Πρὸς τὰ νερὰ τοῦ Ἀχέροντα ὁ ἀέρας ἄς μὴ πάρει
Καὶ τὰ φιλιὰ τῶν νερατζιῶν στὰ κίτρινα μου χεῖλιά
Γλυκὰ τοῦ Ἀπρίλη ἢ γαληνῆ ἢ ἑσπέρα νὰ μοῦ στείλει.

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ἄσημένιο τὸ μέτωπο. Καὶ ὠραία
Τὰ μάτια σου ἐφωσφόριζαν γαλάζια.
Τὸ πιάνο καθὼς ἀνοιγες, δυὸ νέα
Τριαντάφυλλα τρεμίζανε στὰ βάζα.
Μὰ οἱ κρόταφοί σου ρόδα πλέον ὠραία.

Ἐπάλευαν τὰ χέρια σου, ἐκερδίζαν
Τὰ πληχτρα ὑποχωρούσαν: τίς νότες,
Τὴ μελωδία σὰν ἐπαθλο ἔχαρίζαν.
Ἄκουαμε. Καὶ τὰ αἰσθήματα δεσμῶτες
πού τὴν ἐλευτερία τους ἐκερδίζαν.

Δὲ θυμοῦμαι καλά, περάσαν χρόνια,
πὼς εἶχες ὅμως λέω καὶ τραγουδήσει:
ἔξον ἂν ἐκελεύθησαν ἀηδονία.
Λάλο ἢ βουδὸ, τὸ χεῖλο σου εἶναι βρύση,
ἐλάφια κουρασμένα ἐμὲ τὰ χρόνια.

Ἡ πεταλούδα πάντα θὰ πετάξῃ
ἀφίνοντας στὰ δάχτυλα τὴ γύρη.
Θρόισμα τὸ ἀντίο, τὸ χέρι σου μετάξι,
καὶ ἔχάθηκες. Ἀπὸ τὸ παραθύρι
ἢ πεταλούδα πάντα θὰ πετάξῃ...

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΠΙΣΤΗ ΡΕΒΕΚΑ

Εἶσαι τὸ Φῶς γιὰ μὲ καὶ ἢ Ἀλήθεια μου ἢ πίστη.
Κλίνω τὰ μάτια καὶ ἔρχομαι κοντὰ σου.
Στὴν ὄχτη φέρε με, στὴν ἄμμο τὴ ζεστὴ
πού ἀργοκυλοῦν τὰ νάματά σου.

Καὶ σὶν Ἰορδάνη τῆς Ἀγάπης ἔλα ἐσὺ
τὴ λέπρα τῆς Κακίας νὰ μοῦ πλύνεις
ἀπ' τὴν ψυχὴν, μὲ τὴν ὕδρα σου τὴ χρυσή
χύνοντας τὸ νερὸ τῆς Καλωσύνης.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ

Ο ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΣΤΗ ΣΚΟΠΕΛΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ

7 Μαΐου 1919.—Πολλές φορές σ' αυτές τις δύσκολες στιγμές της ζωής μου, που αισθάνομαι ὅλη τὴν τραγικότητα τοῦ μηδενισμοῦ τῶν πάντων, μούρχειται νὰ τραγουδήσω ἕνα βαθύ, λυπητερό καὶ πλούσιο τραγούδι που νὰ λέη ὅλη τὴ θλίψη τῆς ζωῆς, τὸ βάθος τῆς τῶ ἀναρχο καὶ τὸ ἀτέλειωτό τῆς καὶ τὸ ἀδιάφορο γιὰ τ' ἄτομα.

* * *

8 Μαΐου.—Κακὰ ὄνειρα, κακὸς ὕπνος παραγμένος, προαίσθησις θανάτου. Φυσσομανοῦσε καὶ ὁ ἄνεμος, βούιζε ἢ θάλασσα, ἀχολογοῦσαν τὰ κύματα. Τὸ τέλος τοῦ κόσμου!

* * *

13 Μαΐου.—Ἐνα παιδάκι ξυπόλυτο. Μικρούτσικο μ' ἕνα καλαθάκι μὲ κάτι λουλούδια λιγοστά καθόταν στὸν ἄμμο κ' ἐπαιξε μὲ τὰ λουλούδια του. Τρία ἄλλα μεγαλύτερα ἀγώρια κι αὐτὰ ξυπόλυτα ἔρχονταν ἀπὸ πέρα. Τὸ ἕνα βαστοῦσε κοφίνι καὶ περνώντας τὸ ἔβαλε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ καθισμένο κουτσούβελο καὶ τὸ σκέπασε καὶ αὐτὸ καὶ τὸ καλάθι. Μὰ ἀμέσως τὸ ἔβγαλε πάλι καὶ ἔφευγαν τὰ τρία ἀγώρια. Τὸ μικρὸ διώρθωσε τὰ λουλουδάκια του, φώναξε, τσίριξε καὶ κλαίγοντας σηκώθηκε κ' ἔφυγε στὴν ἄμμο μὲ τὸ καλάθι του στὸ μπράτσο πολλὴν ὥρα. Ἡ θάλασσα ἢ μεσημεριάτικη ἀχοῦσε σιγαλινά.

Στὸ δοκίμιό μου γιὰ τὸν «Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ» δὲν ἀνάφερα τὴν Ἑλληνικὴ συνήθεια τῶν χωριῶν νὰ δάζουν γλάστρες μὲ λουλούδια στὰ μπαλκόνια (κάγκελα μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν τὰ μπαλκόνια, μὰ λουλούδια πάντα), οὔτε τὰ ροδίτικα καὶ νησιώτικα πιάτα καὶ ἀγγεῖα, οὔτε τὸ ζήτημα τῶν κοινοτήτων. Θὰ ἔχει καὶ ἄλλες ἑλλειψεις ἢ μελέτη μου ἐκεῖνη.

Ἐδῶ τὰ σπίτια ἔλα ἄσπρα, ἀσβεστωμένα, καθάρια καὶ οἱ στέγες ἀπὸ πλάκες, ἀντὶ γιὰ κεραμίδια, μὲ ἀσβεστωμένες τὶς γωνίες τῆς σκεπῆς.

* * *

Μαΐου 14. Πλάγιασα, κουρασμένος ἀπὸ τὸ δρόμο, στὸ χῶμα που μύριζε ρήγανη καὶ ἄλλα χορτάρια καὶ οὐ λίγο σηκώθηκα γερός καὶ ἀκούραστος. Ἀρχίζω νὰ πιστεύω πως ἢ ἐπαφή μου μὲ τὸ χῶμα μοῦ ξαναδίνει ζωὴ, μὲ ξαναβιώνει.

Πολὺ θαυμαστὸ μοῦ φαίνεται τὸ μυστήριον, που μεταμορφώνονται οἱ πεταλοῦδες σὲ σκουλήκια καὶ τὰ σκουλήκια σὲ πεταλοῦδες. Πρῶτα σέρνονται στὴ γῆς καὶ ἔπειτα κάνουν φτερά καὶ πετοῦν, καὶ αὐτὰ τὰ πετούμενα πάλι γεννοῦν σκουλήκια. Μ' ἀρέσουν καὶ τ' ἀμφίβια, που ζοῦν καὶ στὸ νερὸ ἀπὸ κάτω καὶ στὸν ἀέρα ἔξω. Μ' ἀρέσουν

καὶ τὰ χελιδονόψαρα που πετοῦν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ νερά καὶ οἱ ἀγριόπαπιες, που βουτοῦν ὑποβρύχια καὶ πλέουν καὶ πετοῦν καὶ τὰ δελφίνια, που ξεπετιοῦνται ἀπάνω ἀπὸ τὰ νερά, ἀνίκανα νὰ πετάξουν ἀληθινὰ ἀφοῦ δὲν ἔχουν φτερά ἀν καὶ θὰ τὸ θέλουν.

Ἄνθρωπος γιὰ νὰ τὰ καταφέρῃ ὅλ' αὐτὰ κάνει ὄνειρα καὶ μηχανήματα.

* * *

Μαΐου 18.—Εἶδα ἕνα σκυλί πλαγιασμένο, μισοκοιμισμένο, καὶ μπῆκα στὸ πετσί του καὶ φαντάστηκα πως ἦμουν ἐγὼ τὸ σκυλί, ἕνα ζωντανὸ μισοσυνειδητὸ πρᾶμα.

Ὅτι καὶ νὰ γίνῃ, ὅποιες δυστυχίες κι' ἀν μοῦ τύχουν, ὅποιες ἀνησυχίες—καὶ ὅλες τὶς περιμένω, γιὰ ὅλα εἶμαι ἔτοιμος—ἐγὼ τὸ σκοπὸ μου. Ἐχω νὰ γράψω αὐτὸ ποῦ φαντάστηκα, ἕνα μυθιστόρημα, που νὰ περιέχῃ ὅλη τὴν τραγικότητα, ὅλη τὴν ματαιότητα, ὅλο τὸ μηδενισμὸ τῆς ζωῆς. Ἀφοῦ τὸ γράψω κι' αὐτὸ ἂς πεθάνω.

ἦμουν πλαγιασμένος τὸ πρωῖ στὸ κρεβάτι στενοχωρημένος, βασανισμένος ἀπ' ὅλες τὶς κακές, τὶς δυσάρεστες, τὶς θλιβερές σκέψεις. Θανατερὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς. Καὶ ἔξαφνα θυμήθηκα ἄλλα καὶ χόθηκα στὶς θύμησές μου καὶ ἔξεχασα τὴν κατάστασή μου τὴν τωρινή. Ἐπειτα διὰ μιᾶς στοχάστηκα πως ἦμουν λίγο πρωτίτερα, σὲ τί ἀπελπισμένη διάθεση, καὶ γέλασα που ἔφτασαν οἱ παλιές θύμησες γιὰ νὰ μὲ παρηγορήσουν, ἀπὸ τὴν ἀπελπισμένη διάθεση. Ἐνα τίποτε μὲ βγάξει ἀπὸ τὸ παρὸν τὸ ἀνυπόφορο καὶ ἔτσι τὸ κάνει ὑποφερτό. Τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλόμενα, ἢ μνήμη καὶ ἢ φαντασία, ἢ θύμησις καὶ ἢ ἐλπίδα κάνουν ὑποφερτὸ τὸ βάρος τῶν τωρινῶν. Τὸν περισσότερο καιρὸ ζῶ σ' ἄλλην ἐποχὴ ἀπὸ τὴ σημερινή (περασμένη ἢ ἐρχόμενη) καὶ ἄλλοῦ ἀπὸ κεῖ που εἶμαι τώρα. Καὶ ἔτσι ὑποφέρω τὸ ἐδῶ καὶ τὸ σήμερα.

Ἡ Μ... ἢ ψυχοκόρη τοῦ σπιτονοικοκύρη μας εἶναι ἀρραβωνιασμένη στὴν Ἀλόνησο καὶ ὅταν βλέπει καίκια νὰ μπαίνουν στὸ λιμάνι κυτᾶζει μήπως εἶναι ἀλονησιώτικα. Περιμένει κανένα χαμπέρι ἀπὸ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ τῆς. Κάθεται τώρα σκεπτικὴ στὸ πεζούλι τῆς ταράτσας κυτᾶζοντας κατὰ τὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα, ὅπου φαίνεται μακρὰ ἕνα ἄσπρο πανάκι. Ὁρα δειλινοῦ. Τέλειωσε ἢ δουλειά τῆς, εἶναι καὶ σαβατόδροδο.

Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους καὶ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τους μ' ἐνδιαφέρουν οἱ κινήσεις τους, κι ἀπ' αὐτές τοὺς κρίνω, μάλιστα ὅταν τοὺς βλέπω καὶ δὲ μὲ βλέπουν.

Ὁ Κουίντιλιανὸς λέει πως πρέπει νὰ δίνῃ κανεὶς στὰ

Βυζαντινὰ παιδιά, παραμάνες, που μιλοῦν καθαρὴ γλῶσσα. Καὶ γὼ σκέφθηκα πὼς πρέπει στὰ παιδιά μας νὰ ἔνουμε παραμάνες καὶ νταντάδες Ἑλληνίδες, καὶ ὄχι ξένες, καὶ που νὰ μιλοῦν καθαρὴ δημοτικὴ γλῶσσα.

* * *

Μαΐου 21.—Ἐδῶ γινώσκω τὸ Βενιζέλο γιὰτὶ μοῦ ἔδωκε νὰ νοιώσω καὶ γὼ αὐτὸ, που εἶχα διαβάσει κι' ἀκούσει γιὰ ἄλλους ἀνθρώπους ἢ λαοὺς καὶ που δὲν εἶχα αισθανθῆ ὁ ἴσος, τὴν τυραννία, τὴν ἐξορία, τὸν κατατρεγμὸ, τὴν αἰχμαλωσία, τὴ στέρησις τῆς ἐλευθερίας, τὴν καταναγκαστικὴν ἐξορία.

* * *

Μαΐου 27.—Ἡ αἴσθησις τῆς τραγικότητος τῆς ζωῆς μὲ μοῦ φέρνει γέλιο σαρκόνιο οὔτε ἄλλο, ἀλλὰ μοῦ φέρνει μουσικὴ. Ἀναβρῶζει ἀπὸ τὰ κατάβαρα τῶν σωθικῶν μου μὲ πλοῦσια, πολυσημαντῆ, περίπλοκη καὶ καθάρια στὴν ἔκφρασις μουσικὴ που μὲ γεμίζει καὶ χύνεται στὸν κόσμον.

* * *

Μαΐου 29.—Σχηματίζεται ἕνα πλεμάτι (σὰν ἀραχνιά) ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους που εἶναι γύρω σου καὶ εἶτε τοὺς ἀγαπᾶς εἶτε ἔχουν ἐπίδρασις ἐπάνω σου, εἶτε σὺ τοὺς ἐμπνέεις καὶ ἔτσι δένεσαι καὶ παραμορφώνεσαι, μπλέκεσαι μὲσα καὶ γίνεσαι ἀλλοιωτικὸς, μὲ τοὺς τριγυρινούς σου ἕνα κοῦδᾶρι.

Στὸν ἅγιο Ρηγίνο στὸ λόφο μιὰ γριά ἔρημη, κουτσούβουτα, χωρὶς ψωμί, φυλάει τὴν ἐκκλησία καὶ τὸν τάφο. Σάπισε τὸ μπαλκόνι (χαγιατί) κ' ἔπεσε καὶ δὲ σκοτώθηκε. Παρακαλεῖ τὸ Χριστὸ νὰ τὴν πάρῃ καὶ δὲν τὴν παίρνει. Εἶναι κοινοτικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ καὶ οἱ ἐπίτροποι τὴν ἔβαλαν ἐκεῖ μέσα γιὰτὶ δὲν εἶχε σπίτι στὴ χώρα γιὰ νὰ ζῆσῃ τὰ τρία παιδιά τῆς, ψαράδες, πνίγηκαν στὴ θάλασσα, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο, χρόνια τώρα. Ἐνας καλόγερος τοῦ Ἁγίου Ὁρους (στὸ μετόχι τῆς Ἁγίας Λαύρας) πλάϊ στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ρηγίνου ζῆ κι αὐτός, ὀγδοντάρης, Μιτυληνός, Νεκτάριος, τῆς δίνει λίγο ψωμί πότε πότε. Κάνει ὁ Νεκτάριος κρασί καὶ λάδι καὶ 75 ὀκάδες σιτάρι τὸ χρόνο καὶ κάτι κηπουρικά. Νοικιάζει ἄνθρωπο καὶ καλλιεργεῖ. Γιὰ τὴ γριά μᾶς εἶπε ὅτι εἶναι ἔξη μῆνες που ἔγινε μιὰ ἐπίγειος γιὰ νὰ τῆς δώσουν οἱ ἐπίτροποι δέκα δραχμὲς καὶ δὲν τῆς δίνουν τίποτα. «Κλειδώνω τὶς πόρτες» θὰ πεθάνω καμιά νύχτα καὶ κανεὶς δὲ θὰ τὸ ξέρει. Ἐδῶ θὰ βρωμίσω.

* * *

Μαΐου 30.—Ἡ μεγάλη πολυτέλεια μόνη ταιριάζει στὴ διάθεσή μου, τὰ ὠραιότερα, τὰ λεπτότερα, τὰ πολυτέλεστερα σκεῦη. Ἡ τότε τίποτε. Εἶμαι τῶν ἄκρων ἀνθρώπων. Ἡ βασιλιάς ἢ τίποτε. Ἄν δὲ μπορῶ νὰ ἔχω τὰ καλύτερα πράγματα ἂς ἔχω τὰ ἀπλότερα, μόνον νὰ εἶναι καθάρια. Αὐτὴ τὴν πολυτέλεια τουλάχιστο τὴ θέλω, τὴν καθαρότητα. Μπορεῖ νὰ μὴν ἀξίζω νὰ εἶμαι ἄρχοντας, βασιλιάς, ἡγεμόνης τοῦ κόσμου. Μὰ ἢ διάθεσή μου εἶναι βασιλική. Ἀπὸ μικρὸς ἔτσι σκεπτόμουν ἔτσι αισθανόμουν γι' αὐτὸ καὶ ἢ κάμαρά μου ἦταν τόσο ἀπλή τόσο ἀστόλιστη. Οὔτε

μιὰ ζωγραφιὰ δὲν εἶχε, γιὰτὶ ἂν εἶχε ἔπρεπε νὰ εἶναι τοῦ Λεονάρδου ἢ τοῦ Ρέμπραντ. Ἐνα λουλούδι μπορῶ νὰ ἔχω στὴν κάμαρά μου σ' ἕνα ποτήρι μέσα. Εἶναι πολύτιμο καὶ πεθαίνει.

Ἡ Μαριγὼ ἢ γειτονοπούλα μου, ξυπόλυτη μὲ λιοκαμμένα πόδια, κοντὸ τσίτινο φουστάνι καὶ τσεμπέρι σὲ κεφάλι, ἔξυπνα μεγάλα μάτια, πλατσουκωτὴ μύτη. Τρελλοκορίτσι. Τρέχει ἐδῶ, τρέχει ἐκεῖ. Χτὲς μάζευε χαμομύλια. Προχτὲς ἦτανε στὴ βρύση μ' ἄλλα παιδιά. Στὶς ἐννεὰ τὸ βράδυ τὴ φώναζε ἢ μάνα τῆς «Μαριγὼ, ἢ Μαριγὼ, Μαριγὼ ρέ». Ποιὸς ξέρει ποῦ ἔτρεχε; Πηδᾶ τὰ σκαλιὰ καὶ τὰ ξαναπηδᾶ, ὥρα πολλή. Ἐπαιξε μ' ἄλλο ἕνα κορίτσι, τὴν Ἀλεξάντρα, καὶ τὶς κυνηγοῦσε ὁ μικρὸς ὁ Σπύρος. Τὴ ρώτησα «Πὼς λέγεσαι;». Ἀποκρίθηκε «Δὲν ξέρω». Θὰ εἶναι 12 χρονῶν. Τ' ἄλλα κορίτσια φοροῦν Μάρτη ἀποκάτου ἀπὸ τὸ γόνα ἢ Μαριγὼ δε φορεῖ. Μὰ δὲν εἶναι τὰ πόδια τῆς περισσότερο λιοκαμμένα ἀπὸ τῶν ἄλλων. Κατέβηκε τὸ δρόμο τρώγοντας ἕνα κομμάτι ψωμί μὲ ὄρεξη. Ὅπου ἀνθρωπομάζωμα νάσου καὶ ἢ Μαριγὼ σὲ μιὰν ἄκρη, που κυτᾶζει. Θέλει νὰ ἰδῇ καὶ αὐτὴ. Χτὲς μνημόσυνο στὴ Φανερωμένη γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο τὸν Παλαιολόγο καὶ ἢ Μαριγὼ μὲ τὶς ἄλλες γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια στὴ μέση, κοντὰ σ' ἕνα τοιχάκι. Ἐδλεπαν τὰ σχολεῖα που βάζιζαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους που πήγαιναν στὴν ἐκκλησία. Σήμερα κατέβηκε μὲ τὸν ἄλλο κόσμον στὸ λιμάνι γιὰτὶ συνέβαινε τὸ περιστατικὸ νὰ ῥθῃ βαπόρι.

* * *

Μαΐου 31.—Ἐημερώματα, πρὶν βγῆ ὁ ἥλιος, ὁ ἀέρας ἔχει ἀραιούς καλοκαιρινούς ἀτμούς που τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τοὺς χρωματίζει πολύχρωμα, ἕνα καὶ μπαίνει στὸ λιμάνι σιγὰ σιγὰ, γιὰτὶ δὲν ἔχει ἀνεμο ἕνας πετεινὸς λαλεῖ, ἕνας σκύλος γαυγίζει, πουλάκια πολυλογοῦν. Τώρα ἢ θάλασσα κουνιέται σὰν ὕφασμα καὶ ἀχεῖ ἀνάλαφρα στὴν ἄμμουδιά. Περνᾶ ἕνας ἄντρας μ' ἕνα παιδί, πάει στὴ δουλειά καὶ ἢ φωνὴ τοῦ παιδιοῦ ποῦ μιλάει εἶναι διάφανη.

† ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΟΙ ΛΥΠΕΣ ΜΟΥ

Τὸ βράδυ βράδυ μέσα στὴ θαμπὴ δεντροστοιχία, οἱ λύπες μου σὰ μιὰ πικρὴ περνᾶνε συνοδεία.

Εἶναι τὰ δέντρα τὰ παλιὰ γερτὰ κι' ἀπελπισμένα, σὰ ρασοφόροι ἐξωτικοὶ μὲ τὰ μαλλιά λυμμένα.

Κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ βουβὴ καὶ μαύρη λιτανεῖα οἱ λύπες μου σὰ μιὰν ἀργὴ περνᾶνε συνοδεία.

Σὰν πλῆθος πρόσωπα βουδὰ καὶ μαυροφορεμμένα ἀργοπερνᾶνε γνώριμα, χλωμὰ σὰν πεθαμμένα.

Καὶ μοιάζουν καθὼς περνοῦν σκιῶν ἕνα κοπάδι, ποῦ ἀγάγια σβύνονται μιὰ-μιὰ, βαθειὰ στὸ θαμπὸ βράδυ.

Καὶ σμίγουν μὲ τὶς σκιὰς τῶν δέντρων στὴ δεντροστοιχία, οἱ λύπες μου, ποῦ ὡσὰν βουβὴ περνᾶνε συνοδεία.

MIX. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΥΣΤΡΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

NIKOLAUS LENAU

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Πάνω μου, μάτι σκοτεινό, έσθ μείνε,
Τή δύναμή σου να αίστανθώ βαθεία,
'Αμίλητη, άπαλή κι' όνειροπλέχτρα,
'Ανείπωτα γλυκειά Νυχτιά.

Στό μαγικό σου μέσα πνίξε σκότος
Τόν κόσμο έτοϋτο, πού με τυραννά,
Κι' άπλώσου άκέρια πάνω άπ' τή ζωή μου
Παντοτεινά, παντοτεινά.

MORITZ HARTMANN

ΠΡΕΛΟΥΝΤΙΟ

Ποτέ σου μήν παίζης με σκέψες θανάτου
Μακρυά τους και ξένη να μένης 'Εσύ—
'Ο πρόσχαρος κόσμος, αυτός έδω κάτω,
Πατρίδα σου πάντα για σέ άληθινή.

Με κλαίουσα δε μοιάζεις ίτιά, πού άργοκλίνει
Σε τάφους επάνω και πάντα θρηνεί—
'Εσ' είσαι ένα δέντρο, πού ή άνοιξη ντύνει
Και άνθόκοσμος πλήθος στα κλώνια κρατεί.

Με τ' άνθος δε μοιάζεις του πόνου, πού βγαίνει
Θλιμμένο άπ' τού μαυρο τού χώμα, τού υγρό—
Στήν άνοιξη μέσα, την όλο άνθισμένη,
'Εσ' είσαι τού ρόδο, πού καίει πορφυρό.

Χαρούμενη πέρνα τον κόσμο, άνθισμένη,
Και νοιώθε στα στήθεια διπλή τή χαρά—
Τή μιιά τή δική σου, την άλλη την ξένη,
Πού έμένα τού φθόνο βαθεία μου ξυπνά.

'Ο κόσμος ό ώρατος δε στέργει σου δίχως
Και θάχανε τότε τή θεία του φωνή,
Σάν άρπα βραχνός της πού γίνεται ό ήχος,
Σάν έξαφνα σπάση μιιά μόνη χορδή.

'Η άνοιξη τί θάνα, τού ρόδο σα λείπη
Και δίχως πετράδια του πόντου οι βυθοί ;—
'Ω ποιιά την ψυχή μας θενάσφιγγε λύπη,
'Αν ίσως δε ζούσες στα πλάϊ μας 'Εσύ !

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

JEAN MORÉAS

ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ

Τόκ τόκ, τόκ τόκ,—καρφώνει βιαστικός
τόκ τόκ,—καρφώνει τών νεκρών ό μαραγκός.

—Καλέ μαραγκέ, καλέ μαραγκέ
μεσ' 'στίν έλατειά και μεσ' 'στίν καρδιά
σκάψε μου φέρετρο, μεγάλο και βαθύ,
να βάλω την αγάπη μου να κοιμηθώ.

Τόκ τόκ, τόκ τόκ,—καρφώνει βιαστικός,
τόκ τόκ,—καρφώνει τών νεκρών ό μαραγκός.

—Και ντύσε το άπό μέσα κατάσπρο σατέν,
σαν τα δόντια της, σαν τα δόντια της,
και βάλε θαλασσιές κορδέλλες σταυρωτές,
σαν τα μάτια της, σαν τα μάτια της.

Τόκ τόκ, τόκ τόκ,—καρφώνει βιαστικός,
τόκ τόκ,—καρφώνει τών νεκρών ό μαραγκός.

—Κάτω άπ' τις φτελιές, κάτω άπ' τις φτελιές,
χάμω, χαμηλά, σιμά 'στόν ποταμό,
εταν τραγουδοϋν τών κούκων οι λαλιές,
τήν έφίλησε ένας ξένος 'ετό λαιμό.

Τόκ τόκ, τόκ τόκ,—καρφώνει βιαστικός,
τόκ τόκ,—καρφώνει τών νεκρών ό μαραγκός.

—Καλέ μαραγκέ, καλέ μαραγκέ,
μεσ' 'στίν έλατειά και μεσ' 'στίν καρδιά,
σκάψε μου φέρετρο, μεγάλο και βαθύ,
να βάλω την αγάπη μου να κοιμηθώ.

(Les Cantilènes)

(Μετάφραση)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

EMILE DESPAX

ULTIMA

Στό Fred. Despax

Βρέχει. 'Ονειρεύομαι. Θαρρώ πλατάμι νάν τή σκέψη,
στο δρόμο εκεί να θρβώνεται, στο φως,
μιιά προτομή μαρμάρινη. Τάδέρφι μου τή βλέπει
διαδαινώντας και μουρμουρίζει : Αύτός.

Θάχεις πολύ, άδερφέ, αγαπήσει μώλους και νησιά,
τή θάλασσα περισσότερο, τάγέρι.

'Εγώ τα ώρατα τραγούδια, τα βιβλία, τή μοναξιά.
Μά θάχουμε και οι δυο τόσο υποφέρει !

(Μετάφραση)

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

GRAZIA DELEDDA

ΣΑΡΡΑ

'Η έορτή του άγιου Κωνσταντίνου έτυχε να πείση τή
χρονιά εκείνη στην περιοχή της Μποττιούντα την πρώτη
Κυριακή μετά τού Πάσχα. Τού δάσος της Μποττιούντα είναι
πολύ μακρυά άπό τ' όμώνυμο χωριό, και, για να πάη κα-
νείς στην εκκλησίαισα πού γίνεται τού πανηγύρι, πρέπει να
περάση «κάμπους, βουνά και λαγκάδια». Οι Μποττιουτέ-
ζοι όμως αγαποϋν πολύ τόν άγιο Κωνσταντίνο τους, και
όλο τού χειμώνα όνειροπολοϋν να περάσουν άπό «κάμπους,
βουνά και λαγκάδια» για να τιμήσουν τόν άγιο τους με
χορούς και τραγούδια, να πιουν ρακή και άσπρο κρασί
ώς τού μεσημέρι, και κοκκινέλι και λικέρ με γλυκάνισο ως
του έρθη ή ώρα να γυρίσουν πίσω...

Και είναι σωστό και δίκαιο να διασκεδάσουν επί τέλους
και 'λιγάκι. 'Ολόκληρο τού χειμώνα εργάζονται, φυλάνε τ'
άδυνατισμέν' άπό τού κρύο ζώα τους, καλλιεργοϋν και σπέρ-
νουν τή γή τώρα τα πρόβατα έχουν πιιά μακρυά μαλλιά,
στα χωράφια πρασινίζουν τα γεννήματα, οι κάμποι είναι
άνθισμένοι κι' ό ουρανός καταγάλανος. Πρέπει λοιπόν να
εϋχαριστήσουν τόν άγιο Κωνσταντίνο τους, και να πιουν
και να χορέψουν και να τραγουδήσουν «πρός τιμήν του»...

Και ή Σάρρα Φιορεντού όνειροπολοϋσε χορούς και πα-
νηγύρια, έδλεπε με τα μάτια της φαντασίας της τούς έμπό-
ρους με τα τόπια τα ύφάσματα και τις ψεύτικες διαμαντό-
πετρες—άλλα δέν έτολμοϋσε να έκμυστηρευθώ σε κανένα
τόν πέθο της.

Στό σπίτι την κακομεταχειρίζοντουσαν, γιατί δέν ήθελε
με κανέναν τρόπο να πάρη έναν πλούσιο βοσκό, πού είχε
100 πρόβατα, άλογα και χωράφια, κι' ένα σκυλί πού ήταν
ξαιουστό σ' όλα τα τριγύρω χωριά.

—'Τί με μέλλει έμένα για τα πρόβατά του και τού
σκυλί του ! 'Ας τα βράση, κι' άς πιη τού ζουμί τους...» έλεγ'
ή Σάρρα : «'Ο Μάττια με τή χοντρή του μύτη και τα κα-
τακόκκινα μάτια του μοιάζει σα θειό. Και είναι και 20
χρόνια μεγαλύτερος άπό μένα, και κοντόχοντρος, σα βαρέ-
λι. Δέν τόν θέλω, τόν συχαίνομαι. Καλύτερα να πεθάνω,
παρά να πάρω τέτοιον άντρα !»

'Ητανε ψηλή και ντελικάτη, όμορφη, κι' άσπρη σαν
τό γάλα· είχε και κάτι γαλανά μάτια, πού δέν είχε κανένα
άλλο κορίτσι σ' όλη τή χώρα. 'Ητανε, βέβαια, λιγάκι πε-
ταχτή : 'Ηθελε να πάρη κανέναν όμορφο, ψηλό, λιγερόν
άντρα, με κοριτσιστική μέση...

'Ο πατέρας της όμως και τάδέρφια της, άγριάνθρωποι
και μπερηγδες, έπιμένανε καλά και σώνει να πάρη τόν
Μάττια, και την κακομεταχειρίζοντουσαν άπελπιστικά.
'Εδλεπε τριγύρω της όλο θυμωμένα μοϋτρα και άγριωπά
μάτια, σκουγεν όλο πικρά λόγια, και δέν έτολμοϋσεν ούτε
ν' άνοιξη τού στόμα. Και όμως έμενεν άκλόνητη στην από-
φασή της. 'Από τις πρώτες ήμέρες τού 'Απρίλη, ό πατέρας
της και τάδέρφια της με τόν άρρεθωνιαστικό της έκαναν
σχέδια για τού πανηγύρι. Με όρθάνοιχτα μάτια τούς άκου-

γεν ή Σάρρα, βαθεία θλιμμένη, κι' έκλαιγεν όλη τή νύχτα
άπ' ζήλεια. 'Ολοι θα πηγαίνανε στο πανηγύρι, ως και οι
ζητιάνοι ακόμα, κι' εκείνη δέν είχε την άδεια ούτε να 'μι-
λήση γι' αυτό τού ζήτημα.

Αυτό την έκανε να μισή και ν' αποστρέφεται ακόμα
περισσότερο τόν Μάττια. 'Εκλαιγε άπό τού θυμό της, κι'
έσφιγγε καταφουρισμένη τις γραβιές της μόλις τόν συλ-
λογιζότανε και, εταν τόν έδλεπε, τού γύριζε τις πλάτες,
ώχρη άπό τού θυμό...

**

Τού Πάσχα ήρθε, και πέρασε, κι' άρχισαν οι έτοιμασίες
για τού πανηγύρι.

'Εψησαν άσπρο ψωμί και γλυκές πητες, εδιάλεξαν έν'
άρνι άπό τή μάντρα, έψώνισαν πορτοκάλλια και Νάσκο (!)
κι' έμάζεψαν τού πρώτο μέλι.

'Η Σάρρα έλυωνεν άπό τόν καϋμό κι' άπό τή ζήλεια
της. Είχε μάθη ετι ό Μάττια δε θα πήγαινε στο πανηγύρι,
κι' αυτό την έκανε να έπιθυμώ ακόμα πιό πολύ για να
πάη. Τή νύχτα της παραμονής μόλις έκοιμήθηκε, και,
εταν εσηκώθηκε πρωί-πρωί, στην κουζίνα βρισκόντουσαν
τα δισάκια και τα ταγάρια γιομάτα, και στην αϋλή ήταν
σελωμένα τάλογα.

'Αναψε τή φωτιά, έκανε τόν καφέ, κι' άρχίνησε πάλι
να κλαίη. 'Ο πατέρας της—πού ήταν ακόμα ξαπλωμένος
στην φάθα—εζύπνησε, κι' έρώτησεν άπότομα :

—Τί τρέχει ; Γιατί κλαίς ;

'Η Σάρρα άρχισε να κλαίη πιό δυνατά, ως πού ό πα-
τέρας της έρώτησε τέλος :

—Μήν τύχη και θέλεις νάρθης μαζί μας στο πανη-
γύρι ;

'Εκείνη δέν έτόλμησε να πη «ναί», μόνο έκρυψε τού
πρόσωπό της στην ποδιά της. 'Ο πατέρας της εξακολού-
θησε θυμωμένος :

—Μίλα ! θες νάρθης στο πανηγύρι ; ναί ή όχι ;

—Ναί ! άποκρίθηκεν εκείνη τρέμοντας.

—Ναί ! έκανε κι' ό πατέρας της μιμητικά. 'Εμπρός
λοιπόν, στο διάβολο, τρέχα, πάρε τή μαντύλα (2) σου και
τα παπούτσια σου !

'Εκείνη έτρεξε στην κάμαρά της, χωρίς να περιμένη
ν' άκούση δεύτερο λόγο. Τότε σηκώθηκαν και τάδέρφια
της, έτόλιξαν τις φάθες τους, και τις έστησαν στον τοίχο.

—Μπα ! Θάρθη μαζί μας !... έψιθύρισε σιγά ό ένας
στον άλλο.

'Εφάνηκαν χαρούμενοι γι' αυτό, την πρώτη στιγμή, όμως
τού πρόσωπό τους έπήρε πάλι σε λίγο τή συνειθισμένη ψυ-
χρή κι' άγριωπή του έκφραση.

(1) 'Ασπρο γλυκό και δυνατό κρασί της Σαρδηνίας.

(2) Σκέπασμα της κεφαλής.

«Αχ», ἔλεγεν ὁ πατέρας ἀπὸ μέσα του, ἐνῶ ἐγύρευε τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου του, «δὲν ἦταν δὴ κι' ἀνάγκη...»

Ἡ Σάρρα ἦρθε γρήγορα, κατακόκκινη καὶ λαχανιασμένη. Τὰ πρισμένα της μάτια ἀστραφταν ἀπὸ χαρὰ. Ἐίχε ντυθῆ γρήγορα-γρήγορα, κι' εἶχε φορέσει ἕνα πουκάμισο ἄσπρο σὰν τὸ χιόνι, τὰ καινούρια της παπούτσια, καὶ τὴν μπροστέλλα μὲ τὰ χρυσοπλεγμένα κρόσια. Τὸ κεφάλι της ἐσκέπασε μὲ μιὰ μεγάλη κροσσωτὴ μαντύλα ἀπὸ μενεξελὺ δαμάσκο.

Ἄφου ἔβαλαν τὰ χαλινάρια στ' ἄλογα, ὁ πατέρας της τὴν πῆρε στὰ καπούλια τῆς σταχυιᾶς τοῦ φοράδα, κι' ἀμέσως ξεκίνησαν, περνώντας ἀπὸ «κάμπους, βουνὰ καὶ λαγκάδια», μέσα στὴ διάφανη μυρωδάτην Ἀπριλιάτικην αὐγῆ.

Σ' ἔλο τὸ δρόμο δὲν εἶπε κανεὶς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς οὔτε λέξη στὴ Σάρρα, οὔτε κι' οἱ ἀδερφάδες τοῦ ἀρρεθω- νιαστικοῦ της. Ἐκεῖνην ὅμως λίγο τὴν ἐμελλε! Ἐγελοῦσε κι' ἐκουβέντιαζε μὲ τοὺς ἄλλους πανηγυριῶτες, ὡς ποὺ πῆ- γαν στὴν ἐκκλησία, καὶ ἦταν ἀνέκφραστα εὐτυχισμένη.

Γύρω ἐπρασίνιζαν τὰ σπαρμένα, καὶ στὸ δάσος ἐκελαΐ- δούσαν τὰ πουλιά· ἔλα τὰ ὄμορφα παλληκάρια τῆς Μποτ- τούντα ἐκαλοκύτταζαν τὴ Σάρρα. Τὰ γαλανὰ της μάτια ἀνταποκρινόντουσαν σ' ὅλες αὐτὲς τὶς ματιές... «Θέλω νὰ χορέψω καὶ νὰ διασκεδάσω!» ἔλεγαν τὰ βλέμματά της ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ... Καὶ ἦταν εὐθυμὴ ἡ Σάρρα, τρελλὰ εὐ- θυμὴ, δλόκληρη τὴν ἡμέρα: Εὐρήκε τὶς φιλενάδες της, ἐχόρεφεν, ἔκανε τὰ γλυκὰ μάτια μὲ τὸ δικό της ἰδιαίτερο τρόπο, καὶ ἄφηνεν ἔλα τὰ παλληκάρια νὰ τῆς κάνουν κόρτε, ποὺ σαυτὸ εἶχε ἰδιαίτην εἰδικότητα...

Ὁ πατέρας της καὶ τὰ δέρφια της ἦπιαν λικέρ, βρακὴ, ἄσπρο καὶ κόκκινο κρασί, ἔρριξαν στὴ σκοποβολή, ἔπαιζαν χαρτιά, κι' οὔτε γνοιόστηκαν καθόλου γι' αὐτήν.

Ἐκανε ὅτι ἤθελε, χωρὶς νὰ συλλογιστῆ οὔτε τὸν Μάττια, οὔτε τὸ κακομεταχείρισμα τῶν ἀδερφῶν της· ἀγόρασε δα- χτυλιδάκια μὲ κίτρινες καὶ πράσινες πέτρες, κι' ἐδέχτηκε καὶ μερικὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἔκρυψε μέσα στὴν μπροστέλλα της. Κι' ὅταν ἐκουράστηκεν ἀπὸ τὸ χορὸ, τὴν ὥρα, ποὺ ἡ ἐκκλησίτσα ἔρριχνε πιά τὸν ἀκανόνιστον ἴσκιο της ἀπάνω στὸ μαραμένο—ἀπὸ τὰ τόσα πατήματα—χορταράκι, ἦρθεν ἡ ὥρα νὰ γυρίσουν πίσω. Ὁ ἥλιος ἐδασίλεψε, ὁ οὐρανὸς ἦτανε κατακόκκινος σὰ φωτιά, καὶ σιωπὴ καὶ ἡσυχία ἀπλώ- θηκεν ἀπάνω στὸ βουνό. Τὸ ὄνειρο εἶχε τελειώσει...

* *

Οἱ περισσότεροι πανηγυριῶτες εἶχαν ξεκινήσει πρὶν ἀπ' αὐτοῦς, οἱ ἄντρες σχεδὸν ἔλοι πιωμένοι, καὶ οἱ γυναῖκες με- λαγχολικές.

Ἡ οἰκογένεια Φιορεντοῦ ἦτανε μιὰ ἀπ' τὶς τελευταῖες, κι' ὁ πατέρας τῆς Σάρρας ἀργοποροῦσεν ὅσο μπορούσε πρὸ πολὺ. Ἦταν κι' αὐτὸς μεθυσμένος, ἔκανε ὅμως τὸν πιωμένο περισσότερο παρὰ ὅτι ἦτανε. Ὅλο κι' ἐτρίκλιζε κι' ἐψεύδιζε, καί, ὅταν ἐκαθαίκεψε, κρεμοῦσε τὸ σῶμα του πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά. Ἡ φοράδα πῆγαινε τόσο ἀργά, ποὺ ἔλοι οἱ ἄλλοι προσπεράσανε, ὡς καὶ τὰ κάρρα τῶν πρᾶμματευτάδων: Καὶ ὅταν ἐμπήκανε στὸ δά- σος, ἦταν πιά δλομόναχοι, αὐτὸς κι' ἡ κόρη του.

Ἐίχε ἀρχίσει νὰ σκοτεινιάζει, κι' ἡ Σάρρα φοβότανε ἔτσι δλομόναχη μὲ τὸν μεθυσμένο. Πολεμοῦσε κάθε τόσο νὰ κεντήσῃ τὴ φοράδα, ἐκεῖνη ὅμως κουνούσε μόνο τὴν οὐρά της, καὶ προχωροῦσε μὲ ἔλη της τὴν ἡσυχία. Ἐίχε βροσκήσει ἔλη τὴν ἡμέρα στὰ γρασιῖδια, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐδιαζότανε νὰ φτάσῃ στὸ παχνί.

Ὁ Τοῖο Φιορεντοῦ εἶχε ἀπομακρυνθῆ: Ἐίχε νυχτώσει, καὶ οἱ φωνές τῶν πανηγυριστῶν, ποὺ γύριζαν μὲ τὰ πόδια, τὸ τρίξιμο τῶν τροχῶν, χανόντουσαν γύρω στὸ δάσος...

— «Ἄγιο Κωνσταντίνε, βοήθησέ μας!» ἔλεγε ἡ Σάρρα γεμάτη ἀνησυχία, «εἰδεμὴ θὰ φτάσωμε αὐριο τὸ πρωτὸ στὸ σπίτι μας».

Ἄξαφνα μιὰ τρεμουλα παράλυσε τὰ μέλη της: Στὶς τελευταῖες ἀναλαμπές τῆς ἡμέρας, ποὺ ξεψυχοῦσε, τῆς φά- νηκε σὰ νὰ διέκρινε πίσω ἀπὸ ἕνα δέντρο τὸν Μάττια—ἡ μήπως ἦταν ὁ διάβολος;—Τὸτ' ἔβαλε μιὰ δυνατὴ κραυγὴ κι' ἀγκάλιασε τὸ κορμὶ τοῦ πατέρα της, γιὰ τὸ Μάττια εἶχε παρουσιάστῃ μ' ἕνα πῆδημα, καὶ εἶχε πιάσει τὸ χαλι- νάρι τοῦ ἀλόγου.

Ὅπως ἦτανε ὠπλισμένος μὲ ντουφέκι, πιστόλι καὶ μα- χαίρι, ἐμοιαζε σὰ ληστής. Πίσω του στεκόντουσαν ἄλλοι δυὸ ἄντρες—τὰ δυὸ του κοπέλλια—καθὼς τοὺς ἐγνώρισεν ἡ Σάρρα.

Ἐκατάλαβεν ἀμέσως ὅτι ἤθελε νὰ τὴν κλέψῃ, κι' ἔβαλε δυνατὲς φωνές, γιὰ νὰ τρέξουν νὰ τοὺς γλυτώσουν.

Ὁ Τοῖο Φιορεντοῦ φάνηκε σὰ νὰ ξυπνοῦσε.

— «Τί τρέχει;» ἐρώτησεν ἀπότομα. «Τί θέλεις, Μάτ- τια;»

— «Κατεβῆτε κάτω!» ἀποκρίθηκεν ἐκεῖνος: «Ἄφησέ μου τὴν κόρη σου καὶ τὴ φοράδα σου, καὶ σύρε μὲ τὰ πό- δια σπῆτι σου. Αὐριο θὰ σοῦ τίς φέρω καὶ τίς δυὸ πίσω ἀπείραχτες!»

Ὁ Τοῖο Φιορεντοῦ ἀρχισε νὰ γελᾷ:

— «Ἐ, ἔ, ἀστειεύσαι!» ἀποκρίθηκε: «τέτοια ὥρα θέ- λεις νὰ πᾶς στὸ πανηγύρι; Ἐμεῖς τώρα γυρίζομε ἀπὸ κεῖ.»

— «Τὸ βλέπω!» εἶπεν ὁ Μάττια: «Κατέβα μὲ τὸ καλό, εἰδεμὴ θὰ σὲ κάνω νὰ κατέβης, θέλοντας καὶ μὴ.»

— «Ὅχι, ὄχι!» ἐφώναζεν ἡ Σάρρα: «Πατέρα μου, μὴ μ' ἀφήσης μοναχὴ! Κάνω ὅ,τι μοῦ πῆς, μὰ μὴ μ' ἀφήνης τὴν μοναχὴ!...»

Ἄδικα! Οἱ φωνές της χανόντουσαν μέσα στὸ δάσος, καί, ἀφοῦ ἀντιστάθηκε καὶ πάλεψε κάμποσιν ὥρα μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὰ πόδια, εὐρέθηκε, μισοπεθαμένη ἀπὸ τὴν τρομάρα, στὰ χέρια τοῦ ληστή.

Ὁ Τοῖο Φιορεντοῦ ἔλο γελοῦσε, ἔλο μασοῦσε καὶ ἀσυνάρτητα λόγια, κι' ἔμεινε τέλος μοναχὸς μέσα στὸ δά- σος, ἐνῶ ὁ Μάττια ἔφερνε τὴ Σάρρα στὴν καλύβα του.

Ἐκεῖ τὴν ὑποδέχτηκεν ἡ ἀδερφή τοῦ Μάττια, μιὰ συχα- μένη μελαχροινὴ γυναῖκα μὲ χοντρά χεῖλια, καὶ προσπα- σθοῦσε νὰ τὴν ἡσυχάσῃ.

— «Μὴ φοβάσαι, περιστερᾶκι μου», τῆς ἔλεγε: «Οὔτε τρίχα δὲ θὰ σοῦ πειράξωμε; Αὐριο τὸ πρωτὸ θὰ σὲ πᾶῃ ὁ Μάττια μὲ τᾶλογο σὰς στὸ σπίτι σας, καὶ τότε ἀμέσως θὰ στεφανωθῆτε, περιστερᾶκι μου... Μείνε ἡσυχὴ!...»

— «Οὔτε νὰν τὸ λὲς καθόλου!» εἶπε ἡ Σάρρα περιφρο- νητικὰ: «Ἐσεῖς εἴσατε χειρότεροι ἀπὸ θηρία. Καὶ μὴ

σοῦ περνᾷ ἡ ἰδέα πὼς θὰ στεφανωθῶ ἐγὼ τὸν ἀδερφό σου!»
— «Τί τὰ θές, ἀδερφοῦλα μου,» εἶπε ἡ μελαχροινὴ γυ- ναῖκα ξαπλώνοντας μιὰ ψάθα κατὰ γῆς: «Ποῖος σὲ παίρνει τώρα, ὅστερ' ἀπ' αὐτὸ ποὺ γένηκε; Ἐλα, πέσε νὰ κοι- μηθῆς καὶ μείνε ἡσυχὴ μὲ τὸν ἀδερφό μου θὰ ζήσης σὰ βασίλισσα. Τί ζητᾷς πάρα-πάνω; Πλάγιασε τὸ λοιπόν, Σαρρίνα. Αὐριο τὸ πρωτὸ θὰ ψήσωμε τὸν καφέ, καὶ ὅστερα θὰ πᾶμε ἔλοι μαζὺ στὸ χωριό. Ὁ Μάττια θὰ σ' ἀγοράσῃ ἀμέσως τὰ δῶρα σου: Ὅχτῶ δαχτυλιδάκια μὲ πέτρες, μιὰν ἀσημένια μεντάγια, κεντητὰ παπούτσια, καὶ μιὰ μαντύλα τοῦ κεφαλοῦ κατακόκκινη σὰν αἷμα.»

Ἡ Σάρρα τῆς ἐγύρισε τὶς πλάτες, κι' ἐκάθισε σταυρο- πόδι σὲ μιὰ γωνιά: «Αχ! τώρα τὰ καταλάβαινε ἔλα! Ὅλην αὐτὴ τὴ φοβερὴν ἱστορία τὴν εἶχαν σχεδιάσει μαζὶ ὁ Μάττια κι' ὁ πατέρας της μὲ τὰ δέρφια της» τί μπορούσε νὰ κάνῃ ἡ φτωχὴ μὲ τέτοια θηρία;

— «Μπορῶ νὰ πάω στὸ δικαστήριον καὶ νὰ τοὺς καταγ- γελῶ,» συλλογιζότανε... «Καὶ ὅστερα; Θὰ καταδικαστοῦν —Ἐμένα ὅμως δὲ μὲ παίρνει κανεὶς πιά... Ὅλοι θὰ νομί- ζουν πὼς ἐπέρασα τὴ νύχτα μ' αὐτὸ τὸ σκύλο τὸν Μάττια καὶ κανεὶς δὲ θὰ θέλῃ πιά οὔτε νὰ μὲ δῇ στὰ μάτια του...»

Ἐκλαψε πολλὴν ὥρα, ὁλοτελ' ἀπελπισμένη· σιγὰ σιγὰ ὅμως παρηγορήθηκε, ἡσύχασε καὶ κατὰ τὸ πρωτὸ ἦταν πιά ἐπιτελῶς ἐξαντλημένη. Μισοκοιμισμένη συλλογιζότανε ἀκόμα:

— «Αὐτὰ τὰ θηρία μὲ νικήσανε: τώρα ὅμως εἶναι ἡ σειρά μου καὶ μένα! Ἄ, ἀδέρφια μου, ἐβάλατε στὸ νοῦ καὶ νὰ κολλήσετε καὶ σεις ἀπὸ τὸ «ἔχει» τοῦ Μάττια; Ἄ Ἐγὼ θάμαι ἡ νοικοκυρὰ καὶ θὰ σὰς πετάξω ὅζω σὰν ψω- ριασμένα σκυλιά. Καὶ σένα, Μάττια, σοῦ περνᾷ ἡ ἰδέα πὼς θάχης πιστὴ γυναῖκα; Ναί, θὰ σὲ στεφανωθῶ, ἀπαιτᾶσαι ὅμως, βρωμόσκυλο!»

Κι' ἔτσι ἀποκοιμήθηκε...

(Μεταφραση)

A. N.

HELENE VACARESKO

Τ' ΑΡΓΥΡΟ ΓΙΟΡΝΤΑΝΙ(*)

Τραγοῦδης* ὁ τραγοῦδιστὴς στὴν πόρτα μου μὲ πόνο!
Κι' ἄκουσα τὸ τραγοῦδι τοῦ καὶ τοῦπα: ὀμορφονιέ μου,
Ἐτσι γλυκὰ ποὺ τραγοῦδεῖς κι' ἄλλα τραγοῦδια πέ μου!
Μὰ ξέρεῖ ὁ τραγοῦδιστὴς ἕνα τραγοῦδι μόνο!

«Μιὰ κοπελλιὰ βουλήθηκεν
Ἐν' ὄμορφο νὰ κάνει
Ἐν' ἀργυρὸ γιορντάνι
Νὰ βάνει στὸ λαιμό.»

Ποὺ νάχει ἀχιτίδες λαμπερές,
Τοῦ ποταμοῦ τὴ χάρη,
Σὰν κάτω ἀπ' τὸ φεγγάρι
Κοιμᾶται λαγαρό.

Σημ. «Μούσας». «Τ' ἀργυρὸ γιορντάνι» εἶναι ρουμά- νικο δημοτικὸ τραγοῦδι. Μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὰ καλύ- τερα ἀπ' τὰ δικά μας. Μεταφράστηκε Γαλλικὰ στὸ πεζὸ ἀπὸ τὴν ποιήτρια Helène Vacaresko. Ὁ κ. Σημηριώτης κατόρθωσε νὰ τὸ μεταφέρῃ στὴ γλῶσσα μας, φορμαρισμένο σὲ ὄμοιους στίχους.

Καὶ τὸ ποτάμι ἀρώτησε:

— Μοῦ δίνεις τὸ νερό σου;
— Κ' ἐσὺ τ' ἀχνὸ τὸ φῶς σου
Φεγγάρι μου ἀργυρὸ;

Καὶ τὸ φεγγάρι λέει:—Τὸ φῶς
Εἶναι γιὰ τὸ σκοτάδι.
—Κ' ἐγὼ γιὰ τὸ λειβάδι
τῆς εἶπε τὸ νερό.

Μιὰ κοπελλιὰ βουλήθηκεν
Ἐν' ὄμορφο νὰ κάνει
Ἐν' ἀργυρὸ γιορντάνι
Νὰ βάνει στὸ λαιμό.

Κ' οἱ ἄνθρωποι τότε εἶπανε:
—Τὰ δάκρυά μας κάνε
Καὶ κρέμασε καὶ βάνε
Γιορντάνι σου λαμπρό.

Καὶ δάκρυα ὁ καθεὶς τῆς χάρισε
Τὰ πρὶο τοῦ ἀγαπημένα,
Κ' ἦταν εὐτυχισμένα
Στῆς κόρης τὸ λαιμό.

Καὶ τ' ὄνα τ' ἄλλο ἀρώταγε:
—Ποῖο εἶσαι σὺ ἀδερφάκι;
—Ποιανῆς καρδιᾶς φαρμάκι
Κρύβεις ἐσὺ φτωχό;

Καὶ τῆς καρδιᾶς τοῦ τὸν καῦμό
Λέγοντας τῶνα στ' ἄλλο,
Τὸν γροῖκαε πρὶο μεγάλο
Καὶ σὴναινε πικρό.

Ἐτσι ἡ κοπέλλα ἀπόχτησε
Ἐπὶ δάκρυα γιορντάνι
Ποὺ πρὶο ἀργυρὸ τῆς φάνη
Κι' ἀπ' τὸ φεγγάρι αὐτό.

Μὰ τέτοια, σὰν τὸ φάραγε
Πάθια τῆς διηγόταν,
Κ' ἔτσι βαρεῖα γενόταν,
Βαρεῖα ἀπὸ τὸν καῦμό,

Ποὺ μιὰ βραδεῖα ἀπ' τὸ βάρος τους
Σωριάστη πεθαμένη!
Κι' ὁ τάφος της βαραίνει
Ἄπ' τὸ γιορντάνι αὐτό!

Τραγοῦδης* ὁ τραγοῦδιστὴς στὴν πόρτα μου μὲ πόνο!
Κι' ἄκουσα τὸ τραγοῦδι τοῦ καὶ τοῦπα: ὀμορφονιέ μου,
Ἐτσι γλυκὰ ποὺ τραγοῦδᾷς κι' ἄλλα τραγοῦδια πέ μου!
Μὰ ξέρεῖ ὁ τραγοῦδιστὴς ἕνα τραγοῦδι μόνο!

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ «ΝΟΥΜΑ»,

Ἀγαπητὴ «Μοῦσα»,

Ὁ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος, χολιαμένος ἀπὸ τὸ μασκα-
ραλίκι ποὺ ἔπαθε μὲ τὸ γράμμα, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ
περασμένο φύλλο τῆς «Μούσας» καὶ ποὺ φανέρωνε τὴ γνω-
στὴν ἄλλωστε ἀμάθεια τῶν ὁμοσπόντων τοῦ «Νουμᾶ»,
μὲ συκοφαντεῖ ὡς πλαστογράφου καὶ μ' ἐξυβρίζει στὸ τελευ-
ταῖο φύλλο τοῦ ἐντύπου του κατὰ τρόπο, ποὺ νὰ μὴ μοῦ
ἐπιτρέπεται πιά ὄχι μόνον νὰ πῶ, σὰν ἄλλοτε, guarda e
passa, μὰ καὶ νὰ μὴν ἐνεργήσω τὰ νόμιμα μέτρα, γιὰ νὰ
τοῦ ἀποδείξω πὼς εἶναι ψεύτης καὶ συκοφάντης.

Τὸ σημεῖωμα τῆς ἀμαθεστάτης· συνεργείσας του, ποὺ
μιλοῦσε γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Joseph Rivière καὶ πλη-
ροφοροῦσε τὸ κοινὸ πὼς ὁ Γάλλος συγγραφεὺς κ. de La-
caze Duthiers ἀπαχονίστηκε, δημοσιεύτηκε στὸ 750
φύλλο τοῦ «Νουμᾶ». Ἀπὸ τότε δηλαδὴ βγήκανε δέκα ὀλό-
κληρα φύλλα του, καὶ οὔτε ἡ Graziosa αὐτὴ, οὔτε κανέ-
νας ἀπὸ τοὺς ὁμοσπόντους τοῦ «Νουμᾶ», ἀπὸ κείνους
βέβαια ποὺ κατάρθωσαν νὰ μάθουν τὸ ανοίξι, ἔσπευσε νὰ
διορθώσῃ τὸ τόσο σημαντικό . . . τυπογραφικὸ λάθος, γιὰ
τὸ ὁποῖο μιλεῖ στὸ φαιδρότατο γράμμα τῆς ἡ συνεργάτισσα
τοῦ «Νουμᾶ». Τὸ γράμμα αὐτό, δημοσιευμένο στὸ τελευ-
ταῖο τοῦ φύλλου, δείχνει ὄχι μόνον ἔλλειψη αὐτοσεβασμοῦ μὰ
καὶ μιὰ θραυστάτη περιφρόνηση στὴ νοημοσύνη τοῦ κοι-
νοῦ. Πρῶτα, γιὰ τὴν Graziosa σπεύδει νὰ μᾶς πῇ ὅλα
αὐτά, μετὰ τὸ μασκαραλίκι τῆς, κ' ὕστερα γιὰ τὴν κ' ἂν ἀ-
κόμα ὁ τυπογράφος παρέλειψε νὰ στοιχειοθετήσῃ ἐνδιάμε-
σες φράσεις (ἐπιχειρήματα γιὰ πολὺ μικρὰ παιδιά), πάντως δὲ
δικαιολογεῖται ἡ φράση «ἄτυχος συγγραφεὺς», μὲ τὴν
ὁποία τελειώνει τὸ σημεῖωμά της ἢ τὸσον ἀνοήτως ἐγκατα-
λείψασα τίς ταντέλλες της, γιὰ νὰ φιλολογήσῃ, κυρία. Ὡστε
ὁ «Νουμᾶς» θάκανε καλύτερα νὰ σωπάσῃ, πολὺ περισσό-
τερο τὴ στιγμή ποὺ ἡ γκάφα του αὐτὴ ἦταν μηδαμινὴ μπρο-
στὰ σ' ἄλλες του, ὅπως ἐκείνη λ. χ. νὰ δημοσιέψῃ μὲ σχε-
τικὰ ἐγκωμιαστὰ σχόλια τραγοῦδι τοῦ . . . ἀνύπαρχου Για-
πωνέζου ποιητῆ Σουερνκό, ποὺ ἦταν ἀπλοῦστατα μιὰ ἐξυπνη
καὶ χλευαστικὴ γιὰ τὸ «Νουμᾶ» ἀκροστιχίδα τοῦ κ. Πολ.
Δημητρακοπούλου!

Ὅσο γιὰ τὴ συκοφαντία του πὼς πλαστογράφησα τὴν
ὑπογραφή τοῦ κ. de Lacaze Duthiers, τὸ λόγο τὸν ἔχει ὁ
Πρόεδρος τοῦ Πλημμελειοδικείου. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ, γραμ-
μένη ἑλληνικὰ ἀπὸ ἓνα προσωπικὸ φίλο τοῦ κ. Joseph
Rivière, ἀπὸ τὸ Παρίσι, στάλθηκε σ' ἓνα γνωστὸ μας λό-
γιο, ποὺ, ἐπειδὴ λείπει τώρα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, μοῦ τὴν
ἔστειλε γιὰ δημοσίευση.

Τέλος ὅσο γιὰ τὴ βρισιὴς του, τὴς σχετικὴς μὲ τὴ φιλο-
λογικὴ μου ὑπόστασι, τὸν παραπέμπω στὰ πρωτοσέλιδα
τραγοῦδια μου, ποὺ ἔχει δημοσιέψῃ πρὸ ἑτῶν στὸ «Νουμᾶ»,
στὶς παλιὲς του κρίσεις γιὰ μένα καὶ σὲ γράμματά του, ποὺ
βρίσκονται στὰ χέρια μου καὶ πὺν φανερόνουν πὼς οἱ
γνωμὲς τοῦ διευθυντῆ τοῦ «Νουμᾶ» ἀλλάζουν, καθὼς ἀλ-
λάζουν οἱ ἐποχὲς καὶ οἱ ἀξίεις τοῦ Χρηματιστηρίου. Γιὰ τὴς

βρισιὲς αὐτὲς δὲν παραξενεύομαι καθόλου, γιὰ τὴν ὑπάρχον
τόσα παρόμοια προηγουμένα μὲ τὸ Χατζόπουλο, τὸ Βλαχο-
γιάννη, τὸ Φιλίππη, τὸ Γιαννιὸ, τὸ Φῶτο Πολίτη καί, καί,
ποὺ θάλεγε κανένας, πὼς τὸ νὰ βρίζῃ καὶ νὰ συκοφαντῇ
εἶναι γιὰ τὸν παραπάνω Κύριο, ἢ μιὰ παθολογικὴ ἔξη, ἢ
ἓνα πρόχειρο καὶ ἄκοπο βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα.

Δικός σου
ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κάθε ἐκδοσὴ ποὺ λαβαίνουμε, τὴν ἀναγγέλλουμε
καὶ τὴν κρίνουμε).

**Τραγοῦδια τοῦ λαοῦ μας ἀνθολογημένα γιὰ τὰ
παιδιά.** Ἐκδοσὴ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὀμίλου τῆς Αἰγύπτου
— Ἀλεξάνδρεια — 1921. Δρχ. 3.00 Γρ. Δ, 12.

Καλλιτεχνικὰ τυπωμένη συλλογὴ δημοτικῶν τραγοῦδιων.
Τὰ τραγοῦδια διαλεγμένα μὲ ἐξαιρετικὴ φιλοκαλία, ἐπιστήμη
καὶ παιδαγωγία, ἀπὸ τὴ μεγάλη συλλογὴ τοῦ ἀείμνηστου
λαογράφου Ν. Πολίτη. Ἄν καὶ τὸ βιβλίον προορίζεται γιὰ
τὰ παιδιά, εἶναι ὅμως κὶ ἀπαραίτητο ἐγχειρίδιον γιὰ ὁποιο-
δήποτε θελήσῃ νὰ σπουδάσῃ πρόχειρα αὐτὸ τὸ ἐκλεκτὸ μέ-
ρος τῆς ἐθνικῆς μας φιλολογίας.

LOUIS ROUSSEL. **Ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία στὰ
δημοτικὰ σχολεῖα καὶ ἡ ἐκδοσὴ τῆς ἐπιτροπῆς.** Ἀνα-
τύπωση ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Ἀδελφοσύνη». Δρ. 1.

Ὁ βαθὺς μελετητὴς τῆς νεώτερης φιλολογίας μας καὶ ὁ
φανατικὸς ὁπαδὸς τῆς ζωντανῆς μας γλώσσας κ. Louis
Roussel ἀπαντᾷ μὲ ἐξαιρετικὴ λεπτότητα πνεύματος καὶ
μὲ ἀξιόλογη ἐπιστημονικὴ ἐπιχειρηματολογία στὴν ἀμαρτωλὴ
ὄσο καὶ περίφημη ἐκδοσὴ τῆς δυστυχημένης ἐπιτροπῆς.
Μὲ φράσεις σύντομες ἐντονες καὶ κατηγορηματικὲς, ἀποδει-
κνύει σὲ πέντε σύντομα κεφάλαια 1) ὅτι οἱ συντάχτες δὲν
γνωρίζουν καλὰ τὴ γλῶσσα, ποὺ κατακρίνουν 2) οἱ συν-
τάχτες δὲν ξαίρουν κίλλα τὸ γλωσσικὸ ζήτημα 3) Ἡ παιδα-
γωγικὴ τῶν συνταχτῶν εἶναι στενὴ κ' ἐπιπόλαιη. 4) οἱ
συντάχτες δὲν ἔχουν τὸ καλλιτεχνικὸ καὶ φιλολογικὸ αἶσθημα.
5) οἱ συντάχτες δὲ ζοῦνε μέσ' στὴν ἐποχὴ τους. Ἀναδη-
μοσιεύουμε ἐδῶ τὸ τόσο πειστικὸ σὴν συντομία του τέταρτο
κεφάλαιον.

Ἄδιαφοροὺν γιὰ κάθε τι ποὺ εἶναι τέχνη. Δὲν αἰστανθῆκαν
ὅτι ἐστὶν ἡ γοητεία τῶν *Ψηλῶν Βουνῶν* τοῦ Παπαντωνίου.
Μιὰ σκηνὴ ποὺ ἓνα φίδι τραβᾷ ἓνα πουλὶ μὲ τὸ μαγνῆθι τῆς
ματιῶν του, σκηνὴ ἀξία νὰ κἀν ζωηρὴ ἐντύπωση στὰ παιδιά, δὲν
τοὺς φαίνεται ἱκανὴ παρὰ νὰ σκληραίνῃ τὴν καρδιά τους (σ. 77-78).
Μὰ αὐτὸ δὲ θάταν τίποτε. Οὐτὲ ποὺ φαντάζονται πὼς ἡ δημο-
τικὴ κατάντησε πιά ἢ φιλολογικὴ γλῶσσα τῆς Ἑλλάδος· τὴν καθο-
ρεῖ ὅσοσα τὴν ὀνομάζουν «γλῶσσαν γραφομένην», τὴ δημοτικὴ
«γλῶσσαν ὀμιλουμένην», καί, γι' αὐτούς, ἡ ὀμιλουμένη δὲ χρησι-
μεῖ παρὰ «εἰς ἔκφρασιν νοημάτων κοινῶν καὶ ἀπλῶν, ἀναφερο-
μένων εἰς τὰ συνηθέστατα συμβεβηκότα τοῦ ἀνθρώπινου βίου»
(σ. 4). Ἔτσι σβήνουμε μὲ μιὰ κοντυλιὰ ὅλη τὴ φιλολογία τὴν
μαῖκα γραμμένην. Ἡ γλῶσσα ποὺ μεταχειρίστηκε ὁ Παλαμάς στὴν
Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ, ὁ Καρκαβίτσας στὸ *Ζητιᾶνο*, τοῦ Σολωμοῦ
ἡ γλῶσσα, εἶναι λοιπὸν γλῶσσα μοναχὰ ὀμιλουμένη, καὶ μοναχὰ
χρησιμεῖ γιὰ ἔκφραση τῶν κοινῶν νοημάτων τῆς καθημερινῆς

ζωῆς! Αὐτὴ ἡ γλῶσσα ποὺ ἔχει κατακτήσῃ ὅλη τὴν ποίηση, ὅλο
τὸ θέατρο, ποὺ κατεχάει τώρα τὸ μυθιστόρημα καὶ τὴς ἐφημερί-
δες, δὲν εἶναι γι' αὐτούς καλὴ παρὰ μόνον ὅταν π' ὀργελλοῦμε μιὰ
μικροζόλα στὸ γκαρσόν! Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια ὅτι τοὺς λείπει
τὸ αἶσθημα τῆς τέχνης καὶ τῆς ζωῆς;

Αὐτὸ δὲ θὰ ἐμποδίσῃ τὸν κ. Ζαίμη νὰ λείει ὅτι κανεῖς
δὲν ἀπάντησε στὴν ἀκαταμάχητη «ἐπιτροπεία». Τὸ φυλλα-
δίον αὐτό, ποὺ ἔρχεται νὰ προσθέσῃ τόσα ἐπιχειρήματα
στὸ δημοτικιστικὸ μας ἀγῶνα, πρέπει μὲ τὴ φροντίδα ἐμᾶς
τῶν δημοτικιστῶν νὰ κυκλοφορήσῃ εὐρύτατα.

Β. ΓΙΑΝΟΛΑ: **Εὐθυνη καὶ ελευθερία.** Ἰδιορρυθμὴ
φιλοσοφικὴ μελετὴ τῶν κατα τον Μαισινῆ ἀνθρωπίνων
καθηκόντων. Le Caire—Librairie d' Art—Stavrinos et
Cie—1911—. Τύπωμα καλλιτεχνικώτατο, μὰ γιὰ τὸ βιβλίον
δὲ μποροῦμε νὰ μιλήσομε. Τὸ ριζοσπαστικώτατο σβύσιμο
τῶν πνευμάτων καὶ τόνων θὰ εἶναν δικαιολογημένο ἂν κ'
ἡ γλῶσσα εἶτανε στρωτὴ, ἀγνή δημοτικὴ, σὰν τῶν πρώτων
καθιερωτῶν αὐτοῦ τοῦ συστήματος, τοῦ Βηλαρά, τοῦ Πάλλη,
τοῦ Ἐρμονα· δυστυχῶς ἢ ἀκαταστασία του, τὸ πελάγωμά
του μεταξὺ τῆς δημοτικῆς καὶ τῆς ὑπερκαθαρεύουσας μᾶς
κατάστῃ ἀδύνατο τὸ διάβασμά του. Λυπούμαστε.

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: **Ἄσμα Ἄσμάτων**—Τὸ τραγοῦδι
τῆς Ἀγάπης—Μετάφραση μ' ἓνα σημεῖωμα—1921—Δρ.
1,25.—Σχετικὰ καλὴ μετάφραση ἤρθε μὲ τὴν ὥρα της νὰ
συμπληρώσῃ ἓνα μεγάλο κενό, τώρα ποὺ ἐξαντλήθηκε ἡ
παλιά. Ὑποθέτομε ὅτι θὰ διαβαστεῖ καὶ πρέπει νὰ δια-
βαστεῖ ἀγρίως. Ὁ Τσουκαλὰς τιμᾷ τοὺς νέους. Θὰ εἶχαμε
μόνο νὰ τοῦ συστήσομε νὰ προσέχει λιγάκι τὴ γλῶσσα·
ἡ ἀγνόητα τῆς γυμνότητος καὶ ὁ κᾶντος δίπλα στὴν *Αἰγυ-
πιοπούλα* κὶ ἄλλα πολλὰ ποὺ ἔχει μοιάζοντε τὴ συναυ-
λία ἐσκούρδιστων βιολιῶν.

ΜΑΡΙΑ ΒΟΛΤΟΥ: **Δεβαντισμοί.**—Ἀλεξάνδρεια.—
Τυπογραφεῖον Κασιμάτη καὶ Ἰωνᾶ.—1921.—Γρ. Διατ. 15.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΓΟΛΕΜΗ: **Δόξα.** 1821—1921.
Ἀθήνα 1921—Μεγάλον λυρικὸν τραγοῦδι γραμμένο στὸ μο-
τίβο τοῦ Ὑμνου εἰς τὴν Ἐλευθερίαν. Ἡ μεταφορὰ πετυχε-
μένη θυμίζει ἐντελῶς τὸ Σολωμό.

...Οἱ Καμπάνες σὰς καλοῦνε
Στὴν Οὐράνια τελετὴ,
Ποῦ αἰῶνες καρτεροῦνε
Τὴ χαρὰ τοῦ Λυτρωτῆ...

... Ἦρτες μὲ σπαθὶ στὸ χέρι
Καὶ ἀναψες λαμπάδα ἐκεῖ,
Ποῦ Δικέφαλον ξεφτερεῖ
ΠΑίρνει τώρα ἄλλη πνοή...

...Καρτεροῦσες ἓνα στόμα
Ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῇ,
Καὶ ἐξανάρθεις στὸν αἰῶνα
Δόξα Νῆα Ἑλληνική.

Δ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ. **Μακρὰ ἀπ' τὸν Κόσμον κ' ἄλλα
διηγήματα.** Ἐκδότης Ι. Σιδέρης 1921—Δρχ. 6.—Θὰ τὸ
κρίνομε στὸ ἄλλο φύλλο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: **Ἡ λέξη «μαλλια-
ρός».** Ἐκδότης Γ. Π. Ποταμιάνος. Ἀθήνα 1911. Δρ. 2.
Κυκλοφόρησε σὲ κομψὸ τομίδιον ἢ διάλεξη, ποὺ ἔκαμε ὁ
κ. Ξενοπούλος τὸν περασμένο φλεβάρη στὴ «Φοιτητικὴ
Συντροφία». Ἐξετάζεται μέσα σ' αὐτὴ ὅλη ἡ ἱστορία τῆς
πολυθρύλητης λέξης, πὼς γεννήθηκε, ποῦ καὶ πότε πρω-
τοειπώθηκε, πόσες σημασίες ἔλλαξε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ και-
ροῦ καὶ δίνεται κὶ ὁ ὁρισμὸς της:

«Μαλλιαρὸν στὴν Τέχνη σημαίνει μιὰ προσπάθεια πρὸς
δημιουργίαν κατὰ καλύτερον, κατὰ ἀνώτερον, μὰ προσπάθεια
ποῦ μᾶς φαίνεται τόσο ἀποτυχημένη, ὥστε νὰ φτάνῃ τὸ
ἀντίθετον».

Δὲ ξέρουμε, ἂν θὰ εἶχε τὴ θέση του αὐτὸς ὁ ὁρισμὸς
σ' ὁποιοδήποτε Λεξικόν, βρίσκουμε ὅμως πὼς δὲν εἶναι
ἄσχημα διατυπωμένος κὶ ὄχι ἐπιπόλαιος, καθὼς οἱ περσότε-
ροισμοί, μελετημένοι. Ἀκόμα τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔχει ἀρκετὴ
σημασία καὶ γιὰ τὸ λόγο, ὅτι μᾶς θυμίζει μιὰ δλόκληρη
περασμένη φιλολογικὴ ἐποχὴ, ἐδῶ καὶ 20—25 χρόνια, ὅταν
ἡ νέα μας φιλολογία ἐπαίρνε τὴ σημερινὴ της μορφή ἢ κα-
λύτερα, ἂν παραβλέψουμε κάποια ὀρισμένα σημεῖα, γεννιό-
τανε καὶ μᾶς ξαναφέρνει στὸ νοῦ μιὰν ἀλησμόνητη λογο-
τεχνικὴ φυσιογνωμία, τὸν Κώστα Χατζόπουλο μὲ τοὺς ἀγῶ-
νες του.

— ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ —

Δάβαμε τοῦτο τὸ μῆνα τὰ περιοδικὰ:

«ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ»
— Ἀθήνα 1921—Τόμος 9, Ἀριθ. 1—3.—Δρχ. 9—Ἐξω-
ρίζουμε ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τὴν ἀσύγκριτη μελέτη τοῦ
Ἑλισαίου Γιανίδη γιὰ τὴ Βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ τὴν
ἐναρμόνισή της, τὴν ἀπάντησιν τοῦ Μ. *Τριανταφυλλίδη*:
Γιὰ τὴν ἱστορίαν, στὸν αἰώνιον Χατζιδάκι καὶ τὴν ἀνάλυσιν
τοῦ ἸΩΝΑ ΔΡΑΓΟΥΜΗ ἀπὸ τὸ *Δεάντρο Παλαμά*.

«ΕΩΝ». Δεκαπενθήμερος Φιλοσοφικὴ καὶ Μεταφυσικὴ
ἐπιθεώρησις. Διευθυντής: Α. Χατζηλαοστίλου—Γραφεῖα:
Ναυαρίνου 12. Ἀθήνα.

«Ο ΦΑΡΟΣ». Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον κάθε Κυρια-
κῆν—Ἐκδόται: Ν. Μεταξᾶς καὶ Ι. Λάλας. Γραφεῖα:
Ὁδὸς Σίντι Μιτουάλλι ἀρ. 30—Ἀλεξάνδρεια (Αἴγυπτος).
—Δάβαμε τὰ φύλλα 51, 52, 53 καὶ 54.

«LA CONNAISSANCE». Revue de Lettres et d'
idées. Abonn. étranger francs 25. Galerie de la Made-
leine 9. Paris.

«LA REVUE CRITIQUE DES IDÉES ET
DES LIVRES». Paraît le 10 et le 25 de chaque mois.
Directeur: Jean Rivain. Abonn. étranger Frs. 32.
Boulevard Saint-Germain 155. Paris.

«LA REVUE DE L'ÉPOQUE». Publication
mensuelle d'expression et d'étude des idées, des arts
et des lettres. Directeur Littéraire: Marcello-Fabri.
Rue Bonaparte 13. Paris VIe.

«L' EXPANSION». Revue mensuelle littéraire,

musicale, artistique. Cinquième année—No 54-55—
Juin—Juillet 1921—Abonn: un an, 10 fr.—Adres: à
M. Ch. Baudy, à Prades (Py.-Or)

«L' ENCRIER»—74, rue du Bac ou métaphysique
de l' action—No 12—Mai 1921—Adres. : 22, quai de
Béthume, Paris.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τὸ Ἡμερολόγιο τοῦ Ἰωάννα Δραγούμη. Ἡ «Μοῦσα»,
ποῦ συγκαταλέγει ἀνάμεσα στοὺς πνευματικούς της ὀδηγη-
τὲς καὶ τὸν ἀξέχαστο Ἰδα, νόμισε πὼς δὲν μπορούσε καλ-
λίτερα νὰ θύμηθῆι τὴ σημερινὴ ἐπέτειο τοῦ θανάτου του
παρὰ μὲ τὴ δημοσίευσή αὐτῶν τῶν λίγων σελίδων, ποῦ μᾶς
φανερώνουνε ὀλόκληρο τὸ Δραγούμη.

Εὐγενικὰ παραχωρημένες οἱ λίγες αὐτὲς σελίδες τοῦ
Ἰδα, ἀπὸ τὸν ἀγαπημένο του ἀδερφὸ κ. Φίλιππο Δρα-
γούμη, μᾶς δίνουνε τὴν εἰκόνα ὀλόκληρης τῆς ψυχῆς του
καὶ ἀποτελοῦνε σπάνιο φιλολογικὸ μνημεῖο. Συνήθως ὅταν
γράφει κανένας στὸ χαρτὶ τὶς στιγμιαῖες του ἐντυπώσεις δὲν
τὶς προσορίζει γιὰ δημοσίευσή, τὶς ἔχει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του
καὶ συνειπῶς τοὺς παραδίνει ὀλόκληρη τὴ σκέψη του καὶ
ὅλη του τὴν ψυχὴ. Ἀργότερα ἂν ἀποφασίσει νὰ τὶς δημο-
σιέψῃ τὶς ξαναδιορθώνει, τὶς ρετουσέρνει, ἀφαιρεῖ τὰ πολὺ
ἀτομικὰ μέρη καὶ δίνει ἕνα ἔργο τέχνης στὸ κοινόν. Αὐτὸ
συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ ἡμερολόγια, ποῦ δημοσιεύονται θε-
ληματικὰ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τους καὶ ὅσο ἐκείνοι ζοῦνε.
Κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι αὐθεντικόν, εἰλικρινὲς ἀτομικόν,
ἔχουν ἐπιδιορθωθεῖ.

Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ὁμως συμβαίνει κάτι ἐξαιρε-
τικόν. Ὁ Δραγούμης γράφοντας τὶς λίγες σελίδες αὐτὲς δὲν
εἶχε ἴσως ὅπ' ὄψει τὸν νὰ τὶς δημοσιέψῃ. Οἱ τραγικὲς πε-
ρίστασις τοῦ αἰφνίδιου θανάτου του δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ
τὶς ρετουσέρνει, κ' ἔτσι ἔμειναν οἱ πιστὲς φωτογραφικὲς πα-
ράστασις τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου νεοέλληνα.

* *

Τὸ ἡμερολόγιό του τὸ ἀρχίζει ἀπελπισμένος μελαγχολι-
κός, εἶναι ὁ δυστυχημένος, ὁ ἐξωρισμένος ἄνθρωπος, σιγὰ
σιγὰ ὁ καλλιτέχνης ξυπνάει ἀρχίζει νὰ ἐνδιαφέρεται στὴ
γύρω του ζωὴ, οἱ ἀγνὲς χωριάτικες εἰκόνες ζωγραφίζονται
πρόχειρα καὶ μὲ ἀφέλεια στὶς γραμμὲς του. Παράμερα
σ' αὐτὲς τὶς ζωγραφικὲς πρόξες λυρισμοὶ καὶ στοχασμοὶ ποῦ
μᾶς δίνουν τὴν ψυχικὴν του κατάστασιν. Καὶ σ' ὅλα αὐτὰ
καμμιά φωνὴ μίσους, γιὰ κείνους, ποῦ δίκαια μπορούσε
νὰ θεωρεῖ αἰτίους τῆς ἐξορίας του. Μόνον γιὰ μιὰ στιγμὴ,
μέσα σ' ἕνα ὀλόκληρο μῆνα θίγει τὸ ζήτημα, μὲ πόση ὁμως
λεπτὴ, ψηλὴ καὶ συγκρατημένη γενικότητά! Μερικὲς ἀπὸ
τὶς σκέψεις του μᾶς ἀποκαλύπτουνε ὀλόκληρη τὴ φύσιν του,
ὅλο του τὸν χαραχτήρα. 14 Μαΐου, 28 Μαΐου, 30 Μαΐου
κλπ. Εἶναι ὅλος ὁ αἰσθαντικὸς Δραγούμης, ὁ καλλιτέχνης
Δραγούμης, ὁ παρατηρητὴς, ὁ λυρικός, ὁ στοχαστικός, ὁ
εὐγενικός κ' ἀξέχαστος Δραγούμης.

* *

Ἡ «Μοῦσα» θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ σὲ κατοπινὰ φύλλα
νὰ δημοσιεύει σελίδες ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό τοῦ μεγάλου νεοέ-
λληνα, ποῦ ἡ μνήμη του εἶναι ἀξέχαστη καὶ ποῦ ἡ σημερινὴ
ἐπέτειο ἦλθε μὲ πιότερη ἐντονη λίκρια νὰ μᾶς θυμίσῃ.

Τὸ γλωσσικόν. Ἡ τελευταία συνεδρίαση τῆς Βουλῆς
εἶναι ὁ πιστὸς καθρέφτης τῆς ἀμάθειας, τῆς ἀγραμματοσι-
νης ποῦ βασιλεύει πέρα γιὰ πέρα στὴν Ἑλλάδα. Σὲ τρε-
κόσους τόσους βουλευτὲς βρεθῆκανε μόνον δύο—δύο μὴ-
νάχα—ποῦ ὑπερασπιστήκανε μὲ τὴ θέρη τῆς καρδιάς τους
τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα. Τοῦ κ. Βαρβούτη καὶ τοῦ κ. Φ.
Δραγούμη μόνον οἱ παλικαρίσιες φωνὲς ἀκουστήκαν. Ὅλοι
κοιμοῦνται τὸν ὕπνον τὸ Βαρύχειο τοῦ Μεσαιῶνα. Τί νὰ
τοὺς πῆς; Γλυκὰ τὰ ὄνειρα.

Τὸ Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου. Ἄδεια
πολὺ ἄδικα οἱ κύριοι τοῦ Ἐ. Ὀμίλου πήρανε γιὰ προση-
λικὸν τὸ γλωσσικὸ ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα. Ὁ Ἐκπαιδευτικὸς
Ὀμιλος, καὶ προπάντων καθὼς κατάντησε σήμερα, τελε-
ταῖος μπῆκε στὸν ἀγῶνα καὶ τὶς λιγότερες θυσίαις κ' ὀπ-
τεῖς ἐπρόσφερε. Δὲν ἔχει καμμιά σημασία ἂν ἐπὶ Γληνῶ
καὶ Δελμούζου μπῆκε ἡ δημοτικὴ στὸ ἑλληνικὸ σχολεῖον.
Δὲν τὴν ἔκαναν ἐκεῖνοι τὴ μεταρρύθμισιν. Θέλετε τὴν ἀπὸ-
δειξῆ. Στὸ καινουριόβγαλο Δελτίο τους δὲ γίνεται ὁ παρ-
μικρὸς λόγος γιὰ τὴν Ἐκθεσὴ τῆς Ἐπιτροπείας. Οὕτως τὴν
ἀναφέρουν κἀν. Ἴσως καὶ νὰ τὴν ἀγνοοῦνε. Κ' ἔχουν
δίκιο.

Ὁ Νουμᾶς.—Μᾶς ἀγνοεῖ ὁ Νουμᾶς; ἢ μᾶλλον κἀν-
νεται, κάνει πὼς δὲ μᾶς ξαίρει. Κι ὁμως μᾶς γνωρίζουν
καλὰ ἔξω, στὸ Παρίσι, ἀφοῦ ἐμᾶς στέλνουν τὸ γράμμα γιὰ
τὸ Duthiers, ἀφοῦ κ' ὁ δάσκαλός μας ὁ Ψυχάρης ἐμᾶς ὀ-
μισησε μὲ τὴ συνεργασία του.

—Καιρὸς νὰ γνωριστῆ καὶ τοῦτο καὶ νὰ πάθουνε καὶ
οἱ βωμολοχίαι τοῦ Νουμᾶ: ὁ Κουκούλας εἶναι συνεργάτης
μας, πολὺτιμος φίλος μας. Μὰ δὲν εἶχε καμμιά σχέση μὲ τὴ
συντροφιά τῆς «Μούσας», ὅπως φάνηκε ἀπὸ τὴ δήλωσιν
τοῦ περασμένου φύλλου· κ' οὕτως τὸρα ἔχει. Ὅχι δημοσιεύ-
σῃ «Μοῦσα» ἔχει φαρδύπλατῃ τὴν ὑπογραφήν του. Τ' ἀν-
τόγραφα εἶναι ὅλα γραμμμένα ἀπὸ μᾶς, ἐμᾶς εὐθύνουν, τὴ
συντροφιά τῆς.

—Μετὰ τὸν Ψυχάρη, μετὰ τὸ Χατζόπουλο, μετὰ τὸν
Ξενοπούλου μετὰ τοὺς τόσους καὶ τόσους ἄλλους, σειρὰ τῶν
καὶ τοῦ Κουκούλα, νὰ ξαναβριστῆ, νὰ συκοφαντηθῆι ἀπὸ
τὸ Νουμᾶ. Ἄλλοτες εἶταν τίτλος τιμῆς του· τὸρα τὸ πρῶτον
κατάντησε κοινοτυπία: ταγκοπουλιασμός!

—Στὸ τελευταῖο Φύλλον τοῦ Νουμᾶ (741) σελ. 23 στή-
λη 1 ὁ κ. Ἄλ. Πάλλης ἀναφέρει στὴ μελέτη του Μπρον-
σὸς δύο ἔξακουστὰ τυπογραφικὰ λάθη. Καλὲ τί λέει, πῶς
τον, κύρ Νουμᾶ. Καὶ τ' εἶναι τῶν «Καιρῶν» ἢ τῆς Γρα-
φῆς τὰ λάθη μπρὸς στῆς Γρασιέλας, διδάσκαλε! Ὁ Νουμᾶς
ὅμως δὲν ἔχει γούστο καὶ παρατηροσύνη ὁ Πάλλης! Πῶς
τοῦ ξέφυγε! Θὰ δόξαζε καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν παραπα-
νημένο τὸν κύρ Νουμᾶ!

LA MUSE

PUBLICATION MENSUELLE - BELLES LETTRES -
BEAUX ARTS - THÉÂTRE - CRITIQUE
68 RUE DRAGATSANIOU - ATHÈNES - GRÈCE

ABONNEMENTS :

Pour une année . . . . . Drachmes 12
Pour six mois 7

Le cahier lepta 85

La «MUSE» s'échangerait avec toute publication qui concernerait les Belles Lettres, les Beaux Arts, le Théâtre ou la Critique et qui lui serait envoyée.—Aussi la «MUSE» publiera tout manuscrit qui traiterait les thèmes ci-dessus écrit en Français, Anglais, Italien ou Allemand.

ΜΙΑ-ΔΥΟ ΠΕΝΝΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

κ. Β. Χατζηκωσ. Τὸ δηγηματάκι σας μᾶς ὑπόσχεται
ἀρετὰ· πάντα, δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ δημοσίευσή γιὰτὶ ἔχει
μύλικες ἀτέλειες. Διαβάστε δηγηματογράφους ἐκλεχτοῦς
καὶ γράφετε πολὺ. Σὲ κάμποσο καιρὸ ξανασιεῖτε μας. κ.
Ν. Καρακ. Τὰ ποιηματάκια ποῦ μᾶς στείλατε, προπάντων
ἢ «Ἐλενώ», εἶναι γερὰτα ζωῆ· ἄλλὰ ὁ στίχος τους ἀσκημα
δουλεμμένος κ' ἡ διατύπωσιν σὲ πολλὰ μέρη χολαίνει. Δου-
λέψετε καὶ θὰ καταφέρετε κάτι. κ. Ἄσσ. Ζαχ. Κάπως κλα-
ψάρικο τὸ δῆγημά σας. Θέλετε νὰ μιμηθῆτε Βουτυρά καὶ
πέφτετ' ἔξω. Ἐπειτα διυλῆτε καλύτερες ὑπόθεσις ἀπὸ...
τὶς παρτέλας πεθαμμένων. Ἐργάζεστε καὶ ξαναστεῖτε μας
μετὰ κάμποσο καιρὸ. κ. Γ. Πικροχ. Ζητήσῃ τὰ τραγοδά-
κια σας ἄλλα τοῦς λείπουν τόσα ἄλλα ποῦ δὲν εἶναι δημο-
σίευσμα ἀκόμα. Γράφετε καθαρώτερα. κ. Π. Κ. Ρ. Μᾶς
ἄρεσε· θὰ δημοσιεψοῦν μὲ τὴ σειράν του. κ. Ταν. Ἀρκαδ.
Ἄτεχνον τὸ σονέτο σας. Φαίνεται πὼς ὅλη τὴν προσοχή
σας ἔπιωσαν οἱ ὁμοιοκαταληξίαι· ἔπειτα ἐκεῖνο τὸ

Ὅταν τ' ἀηδόνια . . . . . πᾶννε τὶς χαρῶδες καλιές τους
πὼς σὰς φαίνεται; κ. Γ. Κ. Ρ. Τὸ σονέτο σας κάτι ὑπό-
σχεται γι' ἀργότερα. Ὅσο γι' αὐτὸ τὸ ἴδιον δὲν τὸ κρίνουμε
ἀκόμα γιὰ δημοσίευσή· διαβάστε τὸν 4ο στίχο: εἶναι ὅλος
διόλου ἀτεχνός. Στὸ στίχο.

Ὁ Ἀπόλλων, Μοῦσα, Μοῦσα, ἔλαῖς, βοηθάε,
τὸ δεύτερο «Μοῦσα» ποῦ βάλατε μοιάζει σὰν τάκος ποῦ
μῆκε μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ βουλώσῃ μιὰ τρύπα τοῦ σί-
λου. Ἄν γράψετε τίποτα καλύτερο, στείλετέ το. κ. Α.
Παρ. Τὸ σονέτο σας «Ἐορμιά» θὰ δημοσιεψοῦν. Γράφετε
καθαρώτερα. κ. Μιμ. Ἀῤ. Καλοῦτε τὸ τραγοδάκι
σας. Ἄν τὸ βάλετε τὸ μονόχορδο θὰ πτωθεῖτε νὰ δημο-
σιεψοῦν. Στείλετε κανένα ἄλλο. κ. Ε. Δ. λ. Τὸ δῆγημά σας
καλὸ ἄλλὰ κάπως μακρὺ. Τὸ μάκος τὸ μᾶς· κάνει νὰ τὸ
ἀπορρίψουμε. Ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα ποῦ μᾶς ἔρωτες στὸ
γράμμα σας, ἀπαντᾶμε σὲ σὰς, καὶ σὲ κἀνθε ἄλλον, στὸ ση-
μερινόν μας σημεῖωμα. κ. Χ. Τὸ δῆγημά σας «Μετὰ τὶς
ἐξοχίαι» μᾶς ἄρεσε πολὺ. Λυπούμαστε κ' ἡ ἀσκημα δια-
λεχμένη ὑπόθεσίν του μᾶς ἀναγκάσει νὰ μὴ τὸ δημοσιέ-
ψουμε. Στείλετε μας κανένα ἄλλο. Ἄδα Ἄρσ. Ταμπак. Κα-
λοῦτε τὰ τραγοδάκια σας, ἀπὸ ὅτι ἐμᾶς γιὰ δημο-
σίευσήν κ. Ν. Καρ.-Φελ. Τὰ τραγοδάκια σας μᾶς ἄρεσαν.
Ὅτι σὰς δημοσιέψουμε κάποιο ἀπ' τὰ τρία. Φημιστοῦμε
γιὰ τὶς εὐχὲς σας. κ. Γ. Καλομ. Σὰς ἠγαριστοῦμε γιὰ τὰ
καλὰ σας λόγια. Ὅχι καὶ τόσον καὶ τὰ τραγοδάκια σας.
Στείλετε μας τίποτ' ἄλλο. κ. Μ. Γιανν. Ὅχι καὶ τόσο καλὸ

τὸ ποιημά σας. Πρῶτα-πρῶτα ὁ στίχος εἶν' ἀσκημα δουλε-
μένος· ἔπειτα λέτε κάποιον.

...καὶ χρῶμα σκοτεινῆς νυχτιᾶς σιγὰ-σιγὰ νὰ πέρνουν.
Μὰ εἶναι ποτὲ δυνατό ὁποδήποτε κ' ἂν μαραθῆ ἕνα τριαν-
τάφυλλο νὰ «πάρῃ χρῶμα σκοτεινῆς νυχτιᾶς»· ἀποφεύγετε
τὶς ὑπερβολές. Στείλετε μας τίποτ' ἄλλο. κ. Παν. Καραβ.
Ἄρετὰ καλὸ τὸ «Πορτραῖτο» σας. Θὰ σὰς τὸ δημοσιέ-
ψουμε μὲ τὴ σειράν του. Ἐυχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λό-
για. κ. Μιχ. Σιασ. Φημιστοῦμε. Κον Γ. Ρ. Χρούσα. Καθὼς
βλέπετε δημοσιέφθηκε ὄχι γιὰτὶ μᾶς ἔπεισαν οἱ τέσ-
σερις δικαιολογίαι σας, ἀλλὰ γιὰτὶ εἶταν καλόν. κ. Μιχ.
Γεωρ. Ἐ! τί νὰ κάνει, ἄλλοι ἔχουν τ' ὄνομα κ' ἄλλοι τὴ
χάρη. Ἐμεῖς, βλέπετε, οἱ ἀδιάβαστοι, δὲν παρασταθήκαμε
μαρτύροι στὴν παρατόμησιν τοῦ συχωρεμένου Gérard de
Lacaze-Duthiers, ἐνῶ... κ. Γ. Χονδ. Βλέπετε δὲν ὑπάρ-
χει καιρὸς μόνον μέχρι 12ης ὥρας καὶ μέχρι... 12ου φύλλου.
Λυπούμαστε γιὰτὶ πῆρατε τόσο κατάκαρδα τὸ ζήτημα κ'
εὐχαριστοῦμαστε γιὰτὶ ἔσπετε τόσο καλοὺς φίλους. Εἶναι
τεχνικῶς ἀδύνατον νὰ ἀντιπῶσῃ ἡ «Μοῦσα» τὴν ἐξοχίαν τῆς
καί, φυσικὰ, ἀκόμη ἀδυνατότερον νὰ ὑψώσῃ τὴν τιμὴν τῆς.
Ἐλπίζουμε, ὅταν μᾶς ὑποστηρίξουν πολὺ δυνατὰ οἱ φίλοι
μας, νὰ κάνουμε τὴ «Μοῦσα» ἕνα πολυσέλιδο περιοδικόν,
ἐφάμιλλον μὲ τὰ μεγαλῆτερα εὐρωπαϊκά. Ἡ παρεξήγησιν
τοῦ προηγούμενου γράμματος λύνεται. κ. Κ. Ρήγ. Θέμα
τριμῆνο, αἰώνιον, κουραστικόν, χιλιογραμμικόν· δείχνετε με-
ρικὰ μεταωρισματα, μὰ σὰν ἀποσταμένος πολὺ γρήγορα
πέφτετε πάλι χαμηλά. Προσέξτε τὴν ὀρθογραφίαν σας. Καὶ
μιὰ παράκλησιν γιὰ ὅλους τοὺς φίλους μας: **Εἶναι τεχνικὴ
ἀνάγκη νὰ γράφετε μόνον ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τοῦ χαρ-
τιοῦ καὶ γράμματα στρογγυλά.**

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

(Δημοσιεύουμε μ' εὐχαρίστησιν κάθε τι ποῦ θὰ μᾶς στέλνε-
ται ἀπὸ τοὺς νέους τῆς Φοιτητικῆς Συντροφίαις, ἔστω κ' ἀναλα-
βαίνουμε καμμιά εὐθύνη γιὰ τὰ γράφόμενα, ἐπ' ὅσο ἔχει τὴν ὑπο-
γραφήν τῆς ἢ Ἐπιτροπῆς)

Μῶλις τέλειωσαν τὰ μαθήματα ἄρχισαν πάλι οἱ δουλειὲς
τῆς Φοιτητικῆς Συντροφίαις. Ἐννοεῖται πὼς, ἐπειδὴ εἶναι
καλοκαίρι καὶ τὰ περισσότερα μέλη λείπουν στὶς ἐξοχίαι, δὲ
μαζεύονται πιά καθὲς Κυριακὴ σὴν λέσχην παρὰ πρὸ ἀριά,
τὴν πρώτη Δευτέρα κάθε μῆνα. Τὴν ἐποχὴ τῶν συζητήσεων
τῆς Βουλῆς γιὰ τὸ γλωσσικόν ἢ Συντροφία ἔκανε ὑπόμνημα
στὴν Ἐθνικοὐνέλευσιν γιὰ τὴ δημοτικὴ. —Στὴ συγκέντρωσιν
ποῦ μᾶς ἔρχεται θὰ γίνῃ συζήτησις πᾶν ὁ μὲρικὰ ζητή-
ματα τοῦ καταστατικοῦ καὶ σιμῆ ἄλλῃ ὁ κ. Ἄ. Δράκος θὰ
μιλήσῃ γιὰ τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων. Σ' ἡ Βιβλιοθήκην λάβαμε
Πολιτικὴν ἐπιθεώρησιν ἀπὸ τὸν κ. Φ. Δραγούμη καὶ τὸ
Ἄσμα Ἀσμάτων ἀπὸ τὸν κ. Γ. Τσουκαλά.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ «ΜΟΥΣΑΣ»

ΠΕΙΡΑΙΑΣ : Ἡλιάδης καὶ Σῶμος (Λεωφ. Σωκράτους)
» : Χ. Παπαδάκης (Ὀδὸς Κολοκοτρώνη)
ΛΑΡΙΣΣΑ : Ἀδελφοὶ Παπακωνσταντίνου
ΧΙΟΣ : Π. Ἰατροίδης (Ὀδὸς Μητροπόλεως)
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : Τριανταφύλλου
» : Καστρινάκης καὶ Γεωργαντᾶς
ΚΑΪΡΟ : Σταυρινὸς καὶ Σία (23, Rue Kasr—El—Nil)
ΛΕΒΕΣΟΝΔΡΕΙΑ : Χρυσάνθης καὶ Σαούλης (Boulevard Ramleh)
ΣΜΥΡΝΗ : Ἀπ. Ν. Μαγγανάρης
ΚΑΒΑΛΑ : Νικόλ. Β. Πάτρας

ΑΔΕΛΦΟΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΗ ΕΞΠΡΕΣ

ΑΘΗΝΑ—ΠΑΤΡΑ—ΠΕΙΡΑΙΑΣ—ΛΟΝΔΙΝΟ

Μεταφορές γιὰ ὅλον τὸν Κόσμον—Ἐκτελωνισμοὶ—Τράνζιτο.

«Ἡ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ»

Μηνιαῖο νομικὸ περιοδικὸ ὄργανο τῶν φοιτητῶν τῆς νομικῆς. Θὰ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν 1 Ὀκτώβη 1921.

Γιὰ κάθε πληροφορία στὸν κ. Β. Βλαβιανό, Ἀγχιολίου 9, Ἀθήνα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΕΩΡ. Π. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ

Τυπωθήκανε καὶ πωλοῦνται σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα:

Γρηγόρ. Ξενοπούλου

Ἡ ΛΕΞΗ «ΜΑΛΛΙΑΡΟΣ» Δρ. 2.—

Ἰωάν. Μ. Παναγιωτοπούλου

ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ

Δραχ. 2.50

Θὰ τυπωθοῦν ἀργότερα:

Τέλλον Ἄγρα

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ JEAN MORÉAS

Ludovic Halevy

ΔΙΑΛΕΧΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

(Ξαναγεννημένοι, ἢ «Πηνελόπη», στὴν Ὀπερὰ)
καὶ ἄλλα.

Ἡ «ΜΟΥΣΑ» ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ἀθηναϊκὸν Τυπογραφεῖον, Κολοκοτρώνη 37